LKS OFICIALUS ORGANAS
Leidžiamas kas mėnesį, išskyrus liepą-rugpjūtį
Kaina $2.00. Redakcijos adresas:
341 Highland Blvd.
Brooklyn, N.Y. 11207 Tel. 827-1352

GARSAS

Second-Class postage paid at Brooklyn, N. Y., Post Office

LITHUANIAN CATHOLIC ALLIANCE
Official Organ Published Monthly
Except July and August
341 Highland Blvd. Brooklyn, N.Y. 11207
Tel. 827-1351 Publication No. 214320

Nr. 1 SAUSIS — JANUARY, 1981 Vol. 64

MŪSŲ SUSIVIENIJIMAS LAUKIA NAUJŲ NARIŲ!

Laikraščiai, radijas ir televizija dažnai praneša apie įvairių garsių žmonių mirtį. Miršta ne vien garsūs asmenys. Mirtis niekam nuolaidų nedaro ir retina gyvųjų sambūrius visose srityse.

Lietuvių Katalikų Susivienijimo narių eilėse mirtis irgi retkarčiais pasimaišo ir griebia vieną ar kitą auką. Kiekviename mūsų Susivienijimo organo GARSO numeryje pastebime mirusių narių sąrašą. Kartais tas sąrašas ilgesnis, kartais trumpesnis. Ne mūsų valioje tai pakeisti.

Yra galimybių padėtį pagerinti kitu būdu. Tai galima padaryti pritraukiant naujų narių į Lietuvių Katalikų Susivienijimą. Tad Lietuvių Katalikų Susivienijimo vadovybė pakartotinai skelbia naujų narių vajus, kad organizacija bujotų ir būtų kam pasinaudoti sukauptais vaisiais.

Lietuvių Katalikų Susivienijimas yra tvirtas finansiškai, turi moderniškus apdraudos planus ir patikrina saugią apdraudą, kaip ir pačios didžiausios ir tvirčiausios šios šalies fraternalinės organizacijos ar komercinės apdraudos bendrovės.

Naujų narių vajus įrašyti kuo daugiau asmenų į Lietuvių Katalikų Susivienijimą jau veikia. Už gražią paslaugą Susivienijimui — už naujų narių įrašymą — išmokami reguliarūs komisai. Šiemet Susivienijimo vadovybė yra pramačiusi dar geriau atsilyginti uoliem nariam talkininkam. Kas surinks bent penkis naujus narius nemažesnei kaip 5000 dol. bendrai apdraudos sumai, gaus premijų. Tokie apsukrūs nariai kito seimo proga Holiday Inn, Rochester, N.Y., viešbuty gaus nakvynes nemokamai trim naktim, gaus dovanai bilietą į banketą ir bus specialiai pagerbti už jų triūsą Lietuvių Katalikų Susivienijimo bendram labui.

Tad jau dabar sukruskime į bendrą darbą! Tik apsižvalgykim savo aplinkoj ir tikrai greit surasim savo draugų ir pažįstamų tarpe, kurie mielai įsijungs į šią gražią, galingą ir ilgametę organizaciją. Tik truputį geros valios! Tik truputį apsukrumo, Tik truputį iniciatyvos!

Kalba prel. J. Balkūnas, P.A., Lietuvių Katalikų Susivienijimo dvasios vadas.

LIETUVIŲ DEMONSTRANTŲ BYLA IŠSPRĘSTA

Washingtono aukštesniajame teisme gruodžio 3 d. nagrinėta lietuvių demonstrantų byla. Ją iškėlė Washingtono, oficialiai — Kolumbijos Distrikto prokuratūra, apkaltindama 18 lietuvių neteisėtai 1980 m. liepos 18 dieną demonstravus prie Sovietų Sąjungos pasiuntinybės rūmų. Demonstracijos tikslas, kaip tada rašė amerikiečių spauda, buvo protestuoti prieš pasaulinę olimpiadą Maskvoje, prieš Sovietų invaziją į Afganistaną ir prieš jau 40 metų tebesitęsiančią sovietinę Lietuvos, Latvijos ir Estijos okupaciją.

18-kos lietuvių demonstracija truko labai trumpai, nes jai ką tik prasidėjus policija suėmė jos dalyvius, atėmė iš jų atsineštus transparentus su atitinkamais užrašais ir keletą grandinių, kuriomis jie mėgino prisirakinti prie Sovietų pasiuntinybės geležinės tvoros. Nors toji demonstracija truko gal tik kelias minutes, bet ją suskubo pastebėti laikraščių ir televizijos korespondentai.

Keli demonstrantai paaiškino korespondentams savo veiksmo tikslą — atkreipti dėmesį į Sovietų Sąjungos invaziją Afganistane ir priminti amerikiečiams, kad trys Pabaltijo valstybės nori ir siekia nepriklausomo valstybinio gyvenimo atstatymo. Žurnalistai daugiausia citavo Simą Kudirką, kurs buvo vienas iš 18-kos demonstrantų.

Kudirka buvo suimtas drauge su kitais demonstrantais ir nugabentas į policijos nuovadą ir vėliau į miesto kalėjimą. Korespondentai taip pat suskubo pasikalbėti su kun. Kazimieru Pugevičium. Visi kiti 16-ka demonstrantų buvo jauni žmonės, dauguma jų tik ką baigę universitetus ar dar studentai.

Slaptoji policija, kuri demonstrantus suėmė, teigė prokuratūrai, kad demonstrantai nusižengė sostinės nuostatams užsienio pasiuntinybių atžvilgiu. Pagal tuos nuostatus visos demonstracijos, kurios būtų nukreiptos prieš bet kurią užsienio valstybę, yra draudžiamos, jeigu jos vyksta arčiau kaip 500 pėdų nuo užsienio pasiuntinybės pastato.

Demonstrantų byla gruodžio 3 dieną buvo svarstoma jau trečią kartą. Parengiamajame nagrinėjime teismas tuojau atmetė kaltinimus penkiems asmenims, nes policija negalėjo pateikti duomenų apie jų tariamą nusižengimą. Tad liko trylika kaltinamųjų.

Prokuroras gruodžio trečią dienė tvirtino teisme turįs įrodymų, jog visi trylika esą nusižengę miesto nuostatams. Kaip įrodymą, jis atgabeno į teismo salę keletą didžiulių transparentų, ilgą juodą dvilinką juostą ir kelias grandines ir pakvietė liudininkais tris policininkus, kurie kaltinamuosius suėmė. Policininkai papasakojo, kaip liepos 18 dienos rytą netikėtai prie Sovietų pasiuntinybės atsirado grupė jaunų žmonių, kurių vieni dalino lapelius, kiti kalbėjosi su pasirodžiusiais korespondentais, dar kiti kėlė transparentus su užrašais, Simas Kudirka šaukęs "Duokit laisvę mano tautai", o dar kiti — bandę prisirakinti prie pasiuntinybės tvoros.

Kaltinamųjų advokatas Ernestas Raskauskas labai išsamiai klausinėjo liudijusius policininkus, ar jie tikrai įspėjo demonstrantus, kad jie peržengė draudžiamą tolumo ribą. Liudininkai negalėjo tvirtinti, kad jų įspėjimus būtų tikrai išgirdę bent dešimt kaltinamųjų. Sostinės nuostatų rinkinys nurodo, kad demonstrantai gali būti suimti tik tuo atveju, jeigu jie buvo painformuoti apie taisyklių esmę ir įspėti laikytis jų.

Teismas dešimtį demonstrantų pripažino nekaltais, o trisrado nusižengus miesto nuostatams, kurie draudžia demonstruoti prie užsienio pasiuntinybių arčiau kaip 500 pėdų. Kadangi demonstracijos dieną tie trys asmenys buvo išlaikyti suimti apie 8 valandas, teisėjas paskelbė, kad jie jau yra atlikę jo skiriamą bausmę. Tokiu būdu visi trylika teisiamųjų išėjo iš teismo salės laisvi. Juos apspito korespondentai, giminės, pažįstami, Washingtono ir apylinkės lietuviai, nuoširdžiai sveikindami drąsiuosius demonstrantus, kurie savo žygiu norėjo patarnauti savo tėvų žemei. Visi demonstrantai, išskyrus Simą Kudirką, yra Amerikoje gimę.

Trys demonstrantai, kuriuos teismas pripažino nusižengus Washingtono miesto taisyklėms užsienio pasiuntinybių apsaugos reikalu, yra Amerikos lietuvių katalikų tarnybos vedėjas kun. **Kazimieras Pugevičius**, Lietuvių Bendruomenės žiniaraščio "Bridges" redaktorius **Rimantas Stirbys** ir studentas **Margeris Aistis**, velionio poeto Jono Aisčio sūnus.

Demonstrantų teismo išlaidoms ir jų veiklai paremti buvo sudarytas gynybos fondas, kuriam Amerikos lietuviai gausiai aukojo. Normaliai, didžiulė išlaidų dalis būtų atitekusi kaltinamųjų advokatui. Bet šioje byloje buvo kitaip. Demonstrantų gynėjas, **adv. Ernestas Raskauskas**, kaltinamuosius gynė, neimdamas jokio atlyginimo.

Gruodžio 3 d. kaltintieji demonstrantai spaudos atstovams padalino savo paruoštą "Atvirą laišką Lietuvos jaunimui". Jame pasakyta, kad 1980 metų liepos 18 d. demonstracija Washingtone buvo jų pastanga atkreipti plačios visuomenės dėmesį į Lietuvos jaunimo nedalią ir pareikšti solidarumą jo kovos pastangoms. Laiškas baigiamas tokiu pareiškimu: "Mes norime, jog jūs žinotumėt, kad vakarų jaunimas girdi jūsų balsą, stebi jūsų veiksmus ir jaučia jūsų širdies plakimą".

j.b.l.

Po "Ambasados 18" demonstrantų teismo (gruodžio 3). Demonstrantai stovi prie District of Columbia valstybinio teismo rūmų, Washingtone. Iš kairės: Gintė Damušytė, Margiris Aistis (nuteistas), Virgus Volertas, Danutė Vaičiulaitytė, Vidmantas Rukšys, Birutė Zdanytė, Vytas Volertas, Jr., Simas Kudirka, Rimantas Stirbys (nuteistas), adv. Ernestas Raskauskas, Jūratė Krokytė-Stirbienė, Asta Banionytė, Linas Kojelis. Trūksta kun. K. Pugevičiaus (nuteistas). Nuotr. Aušros Bagdonavičiūtės

LIETUVIŲ VEIKSNIAI IR JŲ PASKIRTYS

Prel. J. Balkūno paskaita Vliko seime Toronte

Veiksnio aptartis

Lietuvos laisvinimo veiksniais gali būti tik bendrinės lietuvių organizacijos ar institucijos, dirbančios laisvinimo darbą. Tokių veiksnių turime tris: Vliką, Altą ir Bendruomenę. Jie yra tie trys pagrindiniai mūsų junginiai, institucijos, išsiskiriančios lietuviškame gyvenime ne tik savo svarbumu, bet ir kontroversijomis, tiek pačios per save, tiek sąveikoje viena su kita. Visos trys jos apima ir politinį, ir visuomeninį, ir kultūrinį barą. Veikla tuose laukuose yra apspręsta dviejų didžiųjų politinės emigracijos siekinių: Lietuvos laisvinimo ir lietuvybės išlaikymo.

Čia aplenkiu Lietuvos Diplomatinę Tarnybą. Ji yra Lietuvos valstybinė institucija. Nenoriu jos maišyti su mūsų išeivijos kontroversiniais klausimais.

Iš kur nesutarimai?

Trumpai noriu paliesti tik kontroversines plotmes, kur disputuojama prigimtis, pagrindai ir metodai minėtų veiksnių. Besikeičiąs lietuvių politinės išeivijos veidas, t.y., mažėjant duoniniams emigrantams ir didėjant nepolitiniam lietuvių skaičiui, mūsų visuomeninis veidas kinta, ir tai ne mūsų naudai. Todėl Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto, Alto ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės santykių klausimas atsistoja labai svarbioje teorinėje ir praktikinėje plotmėje. Visos trys institucijos yra vadovaujančio centrinio charakterio. Nenuostabu tad, kad viešoje veikloje jos dažnai susiliečia. Iki šiol šį sąlytį ir iš jos kylančias problemas nebūtinai tvarkė iš esmės apsvarstytos ir priimtos normos.

Vlikas, nors nebūdamas iš išeivijos, tiek kadrais, tiek finansais remiasi visuomene ir plačiai išsišakojusia Bendruomenės organizacija ir Alto talka. PLB savo ruožtu įvairiose savo veiklos šakose neišvengiamai susiduria su tomis sritimis, kurios natūraliai yra Vliko ir Alto veiklos orbitoje. Vliko, PLB ir Alto sąveikos problemos didele dalimi nėra prasimanytos ar dirbtinio charakterio, bet kaip tik dėl jų pasikartojimo ir natūralumo jos turi būti sprendžiamos pagal iš anksto sutartas iš trijų institucijų esmės išplaukusias teisiškai įformintas normas.

Vliko, Alto ir PLB sąveikos klausimą sprendžiant, raktinis faktas yra tų institucijų iš esmės skirtinga paskirtis. Ją teisingai suvokus, kitoj šviesoj atsistos ir visa Vliko-PLB-Alto sąveikos problematika.

Kas yra Vlikas?

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas yra politinis organas, sukurtas tautos politinę valią reiškiančių politinių partijų-grupių ir rezistencinių kovos organizacijų dar pavergtoje Lietuvoje. Politinės grupės ir okupacijos sąlygose atsiradę politinio pobūdžio kovos organizacijos laisvu ir bendru sutarimu deponavo Vlike savo turimą galią atstovauti politinei valiai. Todėl Vlikas yra autentiškas visos tautos politinės valios reiškėjas, jai pačiai to negalint — jos suvereniteto vykdymui esant laikinai sutrukdytam. Tokia savo prigimtim Vlikas prisistatė tautai ir tokį tauta jį priėmė. Vliko mandatas buvo dar gi pakartotinai atnaujintas, jam jau rezi-duojant už Lietuvos valstybės ribų.

Vlikas tad iš esmės yra grynai politinės prigimties institucija, turinti griežtai apribotą veiklos sritį ir neribotą mandatą ir galią atstovauti politinėm pavergtos tautos aspiracijom bei vadovauti laisvės kovai. Vlikas veikia lietuvių bendrijoje, bet jis nėra iš išeivijos ir nėra jos apspręstas. Jo šaknys yra politinėje lietuvių bendrijoje, ir jo atsakomybė yra tik bendrijai, kuri šiandien negali nei savo suvereniteto vykdyti, nei politinės valios pareikšti. Ši valios galia nėra vien Vliko privilegija, bet dar svarbiau didelė pareiga. Vlikas negali jos atsisakyti, jei ir norėtų. Atsisakydamas ar vienaip bei kitaip modifikuodamas savo mandatą, Vlikas pažeistų savo prigimtį. Šitokia jo prigimtis apsprendžia ir jo esminius santykius su įvairiomis lietuvių ir svetimtaučių institucijomis bei organizacijomis.

Vliko santykiai su Altu

Amerikos Lietuvių Taryba, kurios vienu pradininkų esu aš, tai antrojo pasaulinio karo metu susidariusi ir visas lietuvių politines ir ideologines grupes (išskyrus komunistus) apimanti Amerikos piliečių organizacija, pasistačiusi sau tikslą gelbėti Lietuvą ir lietuvius. Amerikos lietuviams sutverti vieningą organą politinei akcijai ir tarpusavio veiklai bei lietuvybei stiprinti prieš amerikonizaciją ir nutautėjimą reikėjo daug kraujo nuleisti ir sugyvenimo transfuzijos. Mus skyrė partijų ideologija, tikėjimo skirtumai ir net tautiniai įsitikinimai. Tik tautos tragedija mus sukrėtė ir davė sąmonės blaiviau pažiūrėti į mūsų nesantaikas. Labai brangia kaina nupirkome susiklausymą ir vieningą veiklą. Juk Altas taipgi pergyveno skaldymus ir tarpusavio ginčus. Bet jokių pretenzijų nereiškė į svetimus laukus.

Tiesa, vienu tarpu Altas gin-

(nukelta į 2 psl.)

GARSAS

Published Monthly except July and August
LITHUANIAN CATHOLIC ALLIANCE OF AMERICA
341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207 Tel. 827-1351
Second Class Postage Paid at Brooklyn, N.Y., Post Office

P.O. Box 32 (71-73 S. Washington, St.), Wilkes-Barre, Pa. 18703

Subscription $2.00 per year Advertising Rates on Application
Raštus (straipsnius ir korespondencijas) redakcija talso savo nuožiūra.
Nespausdintus raštus grąžina tik patiems autoriams prašant.
$2.00 of insurance premium per year is applied to subscription of Garsas

PREL. PRANCIŠKUI JURUI ATMINTI

Lapkričio 28 d. Chicagoje, lietuvių Šv. Kazimiero kapinėse, palaidotas prel. Pranciškus Juras, miręs lapkričio 21 d. Putname, Conn. Prelatas Juras, buvęs Lietuvių Katalikų Susivienijimo dvasios vadas, mirė po ilgos, piktybinės ligos, eidamas devyniasdešimtuosius metus. Šių metų birželio 16 dieną prelatas Juras būtų sulaukęs 90 metų amžiaus.

Velionis buvo kilęs iš Šiaulių apskrities, Bridų kaimo. Į JAV atvyko 1912 metais. Šiauliuose lankė gimnaziją. Buvo pasiryžęs tapti kunigu, bet Lietuvoje tuo metu jam grėsė rusų karinė mobilizacija. Apsisprendė siekti savo tikslo Amerikoje.

Nuo pat pirmųjų Amerikoje gyvenimo dienų Juras įsijungė į lietuvių katalikų visuomeninį gyvenimą. Veikė moksleivių ir studentų sąjungoje, Lietuvos vyčiuose. Būdamas jau paskutinio kunigų seminarijos kurso klieriku, Pranas Juras buvo išrinktas Lietuvos vyčių pirmininku. Kunigu įšventintas 1922 metais Bostone.

Nuo pat pirmųjų kunigystės dienų kunigą Jurą matome dalyvaujant visose katalikų svarbesnėse organizacijose — Kunigų Vienybėje, Katalikų federacijoje, Katalikų Susivienijime, Lietuvos vyčiuose, Moterų Sąjungoje, Katalikų Darbininkų sąjungoje. Daugel metų Juras buvo minėtų organizacijų vadovaujamose pareigose, dažniausiai iždininku, sekretorium, pirmininkur ar dvasios vadu.

Vienas reikšmingų jo palikimų yra Amerikos Lietuvių kultūros archyvas — muziejus (ALKA) Putname, Connecticut valstijoj, prie pat Nekalto Prasidėjimo Marijos seserų vienuolyno. Savo lėšomis velionis savo ilgų metų lietuvių kultūrinės kūrybos rinkiniui pastatė ir patalpas, kurios neseniai žymiai padidintos. Alkoje yra sudėti ne tik lietuvių liaudies meno kūriniai, bet ir įžymių menininkų paveikslai, skulptūros, retos knygos, žurnalai, laikraščiai. Patalpinti ten ir atskirų asmenų bei įstaigų archyvai.

Prelatas Jūras buvo didelis lietuviškos spaudos mecenatas, rašytojų ir menininkų rėmėjas. Savo lėšomis yra išleidęs daugiau kaip 40 knygų. Tarp jų autorių yra Maironis, Aistis, Baltrušaitis, Vaitkus, Kirša, Maceina. Yra išleidęs ir kompozitorių Šimkaus, Banaičio ir Kačinsko kūrinius. Penkiolika metų buvo Bostone leisto laikraščio "Darbininko" administracijos tvarkytoju. Yra pats parašęs keletą religinio turinio knygų, vaidinimų ir suredagavęs dvi maldaknyges — Ramybės šaltinį ir Didįjį ramybės šaltinį. Nemažai rašė ir laikraščiams. Keletą metų vedė nuolatinį New Yorke ėjusio laikraščio "Amerika" religinio turinio skyrių "Aukštyn širdis". Rašė ir "Garse".

Juras labai tvirtai rėmė vienuolijas. Nepriklausomos Lietuvos laikais Kretingoje tėvams pranciškonams Juras įsteigė spaustuvę, kurioje buvo leistas mėnraštis "Šv. Pranciškaus Varpelis". Šiauliuose seselėms širdietėms velionis buvo įgijęs vienus namus. Amerikoje jo geros širdies daug patyrė Nekalto Prasidėjimo Marijos seserys, kurioms Putname jo rūpesčiu buvo įsteigta spaustuvė, ir šiandien spausdinanti žurnalus ir knygas. 1950 metais prelatas įsteigė vaikams mėnesinį laikraštį "Eglutę", kuri ir šiandien tebeina. Ją leidžia ir redaguoja Nekalto Prasidėjimo Marijos seserys. Jos pirmuoju rektorium buvo Bernardas Brazdžionis. Rėmė prelatas Juras ir kitus vienuolynus, ypač Nukryžiuotojo Jėzaus seseris. Keletą metų vadovavo Lietuvių Kultūros Institutui, kuris antrojo karo metais buvo LK Federacijos įsteigtas — daugiausia leisti anglų kalba knygas apie Lietuvą ir lietuvių tautą, kad lietuvių tautos kultūriniai pasiekimai būtų žinomi ir nelietuviams. Iš šio Instituto sekcijų išliko prelato Juro sukurtasis kultūros archyvas — Alka.

Kunigas Juras buvo ypač uolus savo tiesioginiame sielovados darbe. 48 metus vadovavo Lawrence lietuvių Šv. Pranciškaus parapijai. Ten jis buvo įsteigęs ir parapijos mokyklą. Iš parapijos vadovavimo prelatas pasitraukė prieš 13 metų, turėdamas išeiti į pensiją pagal Bostono arkivyskupijos nuostatus. Už savo nuopelnus religiniame ir visuomeniniame darbe kunigas Juras buvo kelis kartus įvertintas savo bažnytinės vadovybės. 1966 metais popiežius Paulius VI pakėlė jį į apaštalinius protonotarus. Tokio aukšto lygio prelatų tarp lietuvių šiandien beturime du — Ladą Tulabą ir Joną Balkūną.

Prelatas Pranas Juras buvo labai artimas ir ateitininkams. Į jų sąjūdį jis buvo įsijungęs jau Šiauliuose, prieš išvykdamas į Jungtines Valstybes 1912 metais. Ateitininkus jis labai vertino ir mylėjo. Rėmė ateitininkų organizavimąsi Amerikoje, kai tik jų kiek gausesnis būrys 1949 metais čia atvyko iš Europos. Buvo Amerikos ateitininkų sąjungos dvasios vadas, o netrukus atkūrus Federaciją — sendraugių sąjungos dvasios vadas. L. K. Susivienijimas ir kelios kitos organizacijos buvo pakėlusios prelatą Jurą į savo garbės narius. Lietuviai pranciškonai prieš kelius metus išsirinko jį garbės pranciškonu.

Prelatas Juras daug veikė ir bendrinėse organizacijose. Buvo vienas pirmųjų Amerikos Lietuvių Šalpos Fondo — Balfo — steigėjų. Dalyvavo jų vadovybėse. Kai įsikūrė JAV Lietuvių Bendruomenė, prelatas Juras buvo vienas pirmųjų jos tarybos narių. Rėmė Lietuvių Enciklopedijos Bostone leidimą. Lituanistikos institutas ir Lietuvių Katalikų Mokslo akademija buvo išrinkę prelatą Jurą savo garbės nariu už nuopelnus mokslui ir kūrybai.

Velionis labai sielojosi Lietuvos nedalia Sovietų Sąjungos okupacijoje. Per pastaruosius 40 metų prelatas Juras dirbo, veikė ir meldėsi, kad greičiau vėl išauštų Lietuvai laisvės rytas.

Profesorius Juozas Eretas, kuris su prelatu Juru susipažino 1926 metais lankydamasis Amerikoje pas Lietuvos vyčius, parašė plačios apimties veikalą apie velionį. Toji knyga gal jau atspausdinta Romoje. Deja, prel. Juras tik kai kurių veikalo dalių korektūras yra matęs. Prof. Eretui prelato Juro veikla sielovadoje ir lietuvių kultūros srityje daugeliu atžvilgiu atrodė panaši į vyskupo Valančiaus veiklą, todėl ir Juro veiklai ir gyvenimui pavaizduoti knygą autorius pavadino "Valančiaus šviesa anapus marių". Veikalą apie Jurą išleido L. Katalikų Mokslo Akademija.

Išlydint prelato Pranciškaus Juro palaikus iš Putnamo, kur velionis pastaruoju laiku gyveno arkivyskupo Jurgio Matulaičio poilsio namuose, pamaldoms vadovavo prelatas Jonas Balkūnas, mūsų Susivienijimo dvasios vadas, vienas artimiausių prelato Juro bendradarbių ir draugų. Atsilankė keliasdešimt kunigų, organizacijų atstovai, apylinkėje gyveną pažįstami. Velionio giminėms atstovavo jo seserėnas Alfonsas Lešinskas, gyv. Methuen, Mass. Velionis buvo pašarvotas aprengtas pranciškonų rūbais, — tokia buvo jo paskutinė valia. Lapkričio 23 d. Putnamo Matulaičio namų koplyčioje žodį apie gyvenimo ir mirties prasmę pasakė prel. Vyt. Balčiūnas, o lapkričio 24 d. — apie velionio asmenį kun. Stasys Yla, Nekalto Prasidėjimo Marijos seserų kapelionas, Ateitininkų federacijos dvasios vadas.

Chicagoje laidotuvės praėjo labai kukliai. Švč. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčioje pamokslą pasakė kun. Jonas Jančius, marijonas, gimęs Lawrence, augęs ir mokyklas lankęs besiruošdamas tapti kunigu, kai prel. Juras ten buvo klebonu.

Velionis pasirinko Šv. Kazimiero kapines gal todėl, kad ten palaidoti jo artimi bendradarbiai prel. Ig. Albavičius, Leonardas Šimutis, prel. M. Krupavičius, Kazys Pakštas, kun. J. Vaičiūnas, kun. A. Linkus, prel. M. Krušas ir kiti.

j.b.l.

JAV delegacija Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijoje Madride. I-oje eilėje iš k. delegacijos ko-pirmininkas Griffin Bell, ketvirtas iš kairės — pirmininkas dr. Max Kampelman. Antroje eilėje trečias iš kairės Rimas Česonis, veiklus Lietuvių Bendruomenės darbuotojas.

BALTŲ ATSTOVAI MADRIDE LANKĖ DELEGACIJAS

Atrodo, kad įvyko didelis pasikeitimas tarp Belgrado ir Madrido konferencijų, tikrinant Helsinkio akto vykdymą.

Madrido konferenciją atidarant, įvyko baltų demonstracijos, suorganizuotos laisvųjų latvių pastangomis. Jose dalyvavo ir grupė lietuvių bei keletas estų. Demonstracijų metu buvo krauju aplaistyta ir sudeginta Sovietų Sąjungos vėliava. Ispanų policijos reagavimas buvo gana švelnus.

Kitas labai didelis skirtumas, tai atsiradęs gana laisvas baltų priėjimas prie Helsinkio akto signatarų delegacijų. Belgrade baltai nebuvo priimti beveik jokios svetimos valstybės delegacijos, o Madride antrą savaitę po konferencijos atidarymo (XI.11) baltų atstovai tik per penkias dienas (iki lapkričio 21) buvo priimti bent dešimties Vakarų valstybių į Madridą atvykusių delegacijų.

Pirmasis baltų susitikimas įvyko su Vatikano delegacijos vadovu Msgr. Silvestrini. Toliau juos priėmė Portugalijos, Didžiosios Britanijos, Graikijos Švedijos, Vakarų Vokietijos, Olandijos, Belgijos, Kanados, Liuksemburgo ir JAV delegacijos.

Vliko atstovam grįžus į JAV, lietuviam, lankant visas šias Helsinkio akto signatarų delegacijas, atstovavo Altos į Madridą pasiųsti žmonės — dr. Kazys Šidlauskas ir kun. dr. Juozas Prunskis, kartu su Vladu Šakaliu ir iš Argentinos atvykusiu Artūru Mičiudu, o pas Kanados delegaciją buvo nuvykęs Jonas Simanavičius, buv. Kanados Lietuvių Bendruomenės pirmininkas.

Kadangi delegacijų paskirtas lankymo laikas kartais sutapdavo, o jų tik per vieną dieną teko aplankyti bent penkias įvairiose Madrido vietovėse, tad pasilikusiem lietuviam teko pasiskirstyti, kuris pas kurią delegaciją turi vykti su latvių ir estų atstovais.

Baltų atstovų buvo bendrai sutarta prašyti kiekvienos valstybės delegaciją, kad iškeltų Madrido konferencijoj Baltijos tautų laisvės klausimą, o jei jiem patiem nebūtų patogu tai padaryti, tai kad jie paremtų tą raikalą, jei jis kurios kitos valstybės bus iškeltas. Žinoma, jiem buvo aiškinama, kodėl Baltijos tautų laisvės byla turėtų būti Madrido konferencijoj iškelta.

Kaip galima spėti, Madrido konferencijoj dalyvaujančių Vakarų valstybių delegacijų nuomonės buvo gana įvairios.

Vatikano delegacijos šefas aiškino, kad reikalingas balansas tarp konfrontacijos su sovietais ir ryšių su jais, nes katalikai už geležinės uždangos nori pagalbos, kurios jiem nebūtų galima suteikti, išėjus į bekompromisinę konfrontaciją su Sovietų Sąjunga. Mes bandėm aukštajam Vatikano diplomatui aiškinti, kad Katalikų Bažnyčia yra pati didžiausia moralinė jėga visame pasauly, todėl jos bet koks kompromisas su sovietais gali ne tik apvilti pavergtųjų kraštų katalikus, bet ir turėti neigiamos įtakos ir nesusipratimų tarp laisvojo pasaulio katalikų. Kun. Prunskis buvo bent keletą kartų ir privačiai susitikęs su Vatikano delegacijos prelatais ir šiuos klausimus svarstė.

Didžiosios Britanijos delegacijos būstinėj baltų atstovus priėmė jos pirmasis sekretorius C. Hulse, gana jaunas ir labai malonus diplomatas. Jis mum priminė apie britų delegacijos šefo kalbą po konferencijos atidarymo; joj buvo paminėtas Lietuvos Helsinkio grupės nario Petkaus ir kitų įkalinimas, o šią savaitę kitas britų delegacijos narys paminėjęs Klaipėdoj tikinčiųjų pastangomis ir lėšomis pastatytą bažnyčią, kuri buvusi sovietinės valdžios iš jų atimta.

Didžiausią diplomatinę kurtuaziją baltam parodė Vakarų Vokietijos delegacija, kurios pats šefas ambasadorius Joerg Kastl su savo sekretorium priėmė mūsų atstovus. Šioj baltų delegacijoj dalyvavo ir Vladas Šakalys, kuris, kaip 45-kių baltų memorandumo signataras Sovietų Sąjungoj, norėjo atkreipti Vakarų Vokietijos delegacijos dėmesį į reikalą atšaukti kaip nuo pradžios niekingą ir negaliojantį Ribbentropo-Molotovo paktą, dėl kurio Baltijos valstybės tapo Sovietų Sąjungos agresijos aukomis. Vladas Šakalys savo misiją atliko labai gerai: aiškino, kad jis nesąs diplomatas, bet Vakarų Vokietijos ambasadorius pasakė, kad pilnai supratęs jo nusistatymą.

Švedijos delegacijos atstovas, priėmęs baltus, buvo Jan Lundvik, ambasadorius ir švedų delegacijos šefo pavaduotojas, o Olandijos delegacijos vardu mūsų atstovus priėmė pirmasis delegacijos sekretorius H.J. Hazewinkel.

Kaip galima spėti, Švedijos delegacijos atstovas nedaug ką pasakė, nes Švedija gana artimas Sovietų Sąjungos kaimynas, o olandų delegacijos atstovas aiškino, kad Olandija pripažino Sovietų Sąjungą tik po II-ojo pasaulinio karo, taigi po Baltijos valstybių užgrobimo, todėl jiem nebūtų patogu šį reikalą Madrido konferencijoj iškelti.

Kiek skirtingos žinios buvo gautos iš baltų atstovų apsilankymo pas Kanados delegaciją, kurios vardu juos priėmė D.S. Anstis, vienas iš Kanados delegacijos šefo pavaduotojų. Jis pasakė, kad Kanada tiki į tyliąją diplomatiją. Kaip pavyzdį paminėjo Kanados pasiekimą šeimų sujungime, kuris yra pats geriausias iš visų kitų kraštų.

JAV-bių delegacijos šefo pavaduotojas ambasadorius dr. Max Kampelman baltų atstovus priėmė Madrido konferencijos rūmuose. Baltų delegacijos skaičius buvo nustatytas tik po vieną nuo kiekvienos jų tautinės grupės. Latviam atstovavo Latvių Pasaulinės Federacijos pirmininkas dr. Spilners, lietuviam — Altos pirm. dr. Kazys Šidlauskas, o estam — jauna blondinė iš Toronto.

Dr. Kampelman mus nusivedė į didelį posėdžių kambarį, kuris skirtas NATO valstybių pasitarimam (caucus). Pokalbis su dr. Kampelman truko bent pusę valandos. Šalia jo dalyvavo ir viena iš JAV delegacijos sekretorių bei Rimas Česonis, JAV LB Visuomeninių reikalų tarybos atstovas, kaip JAV delegacijos narys.

Mes bandėm aiškinti, kad žmogaus teisės yra neatskiriamos nuo tautų teisių ir kad mum neaišku, kaip galima kal-

(nukelta į 3 psl.)

VEIKSNIŲ PASKIRTYS

(atkelta iš 1 psl.)

čijo Vliko teisę lankytis Washingtone centrinėse įstaigose su savo įgaliojimais, kadangi lietuviam ten atstovaująs Altas. Vlikas esą galįs reikštis savo veiksmens vykdymu tik už Amerikos ribų. Bet išsiaiškinta, kad Vlikas ir Altas yra du skirtingų teisinių pagrindų juridiniai asmenys. Kiekvienas jų turi skirtingus įgaliotojus, kurių įgaliojimais ir vardu jie veikia, būtent: Vlikas veikia Lietuvos (valstybinės) tautos vardu, o Altas — Amerikos lietuvių organizuotos visuomenės vardu, kaip tų lietuvių organizacijų federacija. Vliko ir Alto įgaliojimai nesikerta, todėl jie gali atstovauti Washingtone kiekvienas savo įgaliotojui tuo pačiu metu, toj pačioj įstaigoj, vienas šalia antro. Konkurencijos nėra ir negali būti.

Amerikos lietuviai gins Alto prerogatyvas ginčuose su Vliku ar su Bendruomene. Kiek yra Amerikos senųjų lietuvių Bendruomenėje? Nežymi dalis. Tik Altas turi teisę seniesiem lietuviam atstovauti. Čia ir yra tas didysis dirvonų plotis, kur Bendruomenė turi daug prakaito nulieti, kad Amerikos visą lietuvišką visuomenę įrašytų į JAV Lietuvių Bendruomenę.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenė

Ją pagimdė Vlikas. Vliko priimtoji ir paskelbtoji Lietuvių Charta sako: "Tauta yra prigimtoji žmonių bendruomenė. Niekas negali būti prievartaujamas savo ryšį su tautine bendruomene nutraukti. Pasaulyje pasklidę lietuviai sudaro vieningą Pasaulio Lietuvių Bendruomenę." Įgangoje į Lietuvių Chartą ir laikinuosius PLB santvarkos nuostatus rašoma: "Lietuvių bendruomenė yra nuo tada, kai atsirado lietuvių tauta. Ji gali išnykti tik išnykus paskutiniam lietuviui. Tačiau lig šiol lietuvių bendruomenė neturėjo organizacijos . . . Šiandien, kai Lietuva okupuota, pasaulyje pasklidę lietuviai ypač privalo vieningos ir veiksmingos savo bendruomeninės organizacijos."

"Pasaulio Lietuvių Bendruomenės" leidinyje gi rašoma: "PLB organizacija ateina ne esamos tvarkos ar esamų draugijų keisti, griauti ar naikinti, bet tik jų veiklos paremti, papildyti ir apvainikuoti bendra visų lietuvių organizacija" . . .

Prel. M. Krupavičius rašo, kad ji "sukurta išeiviams lietuviams, išmėtytiems po platųjį pasaulį . . . Lietuva rūpintis jai tenka atsitiktinai . . . PLB turi du tikslus — pagrindinį ir atsitiktinį. Pagrindinis — išlaikyti lietuviuose lietuvybę. Atsitiktinis — atkovoti Lietuvai laisvę."

PLB uždaviniai yra milžiniški, lygiai ir jos svarba didelė. Jos orbiton įeina švietimas, — sritis, kuri paprastai vadinama kultūrine veikla, bei tos sritys ir poreikiai, kurie turi reikalo su tautinės gyvybės išlaikymu, tautinės kultūros kėlimu. Tokia jos prigimtis suteikia PLB didelę atsakomybę. PLB yra iš išeivijos ir išeivijai. Jos veiklos sritis yra kultūrinė, plačiai, bet ne visuotinai suprasta. Plačiai suprasta kultūra apima ir politiką bei visokias kitas apraiškas, kylančias iš žmogaus pastangų kūrybiškai kilti bet kurioje srityje. PLB taip buvo suprasta jos kūrėjų, taip interpretuojama daugelio žmonių šiandien.

PLB niekas neginčija teisės laisvinti Lietuvą. Ji turi plačią dirvą jungti visų kraštų lietuviškas bendruomenes laisvinimo veiklai. Kraštų bendruomenės pripažįsta primatą kraštui atstovauti egzistuojantiems organams. Bendruomenės turėtų tiesioginei Lietuvos laisvinimo veiklai ir jai artimų sričių darbui bei klausimams koordinuoti tartis su veikiančiais organais (kurie jau buvo dar prieš bendruomenės organizacijos gimimą).

DIDŽIOJO VILNIAUS SEIMO 75 METŲ SUKAKTIS

1980 metus užbaigėme reikšminga sukaktimi — sukako 75 metai, kai įvyko Didysis Vilniaus seimas.

Lietuvai 1904 metais atgavus lietuviškos spaudos laisvę, tai yra teisę spausdinti savo knygas, laikraščius, maldaknyges ir kitokius raštus lietuviškai (lotyniškomis raidėmis), tautinė padėtis Lietuvoje pradėjo krypti į geresnę pusę. Lietuvos patriotinė šviesuomenė tuojau suskato stiprinti savo pastangas skleisti visame krašte tautinį susipratimą. Pradėjo drąsiau veikti paskiros politinės ir šiaip visuomeninės grupės. Tačiau labai pasigesta visai tautai vieningos vadovybės.

Japonijos-Rusijos karas, anticarinės revoliucijos grėsmė ir kitokio pobūdžio pasipriešinimai caro valdžiai visoje Rusijos imperijoje sudarė kiek laisvesnę aplinką politinei veiklai. Lietuvių inteligentų Vilniuje tarpe kilo sumanymas kviesti kiek galima platesniems tautos sluoksniams atstovaujantį suvažiavimą.

Pirmojo lietuviško dienraščio — "Vilniaus žinių" — patalpose įvyko iniciatyvinis pasitarimas. Jo pagrindiniai dalyviai— dr. Jonas Basanavičius, "Vilniaus žinių" leidėjas inž. Petras Vileišis ir Jonas Kriaučiūnas. Jie sutarė sukviesti Vilniaus lietuvių susirinkimą, kuris sudarytų **Lietuvių suvažiavimui Vilniuje** rengti komitetą. Susirinkimas įvyko 1905 metų spalio 19 d. Penkiolika asmenų pateko į suvažiavimo rengimo komitetą. Pirmininku vieningai išrinktas dr. Jonas Basanavičius.

Netrukus "Vilniaus žinios" paskelbė komiteto atsišaukimą į tautą. Bematant plaukte plaukė teigiami atsiliepimai. Į suvažiavimą savo atstovus rinko, kiek tik sąlygos leido, kaimai, valsčiai, parapijos. Daugely susirinkimų buvo priimti ir nutarimai, kuriuos išrinkti atstovai buvo įpareigoti perduoti Vilniaus suvažiavimui.

1905 metų gruodžio 4-tos išvakarėse sugūžėjo apie 2,000 atstovų. Atvyko jie ne tik iš Lietuvos. Atkeliavo atstovai ir iš Latvijos, Lenkijos, Ukrainos ir Rusijos įvairių vietovių, kur tik gyveno kiek didesnis lietuvių skaičius. Dalyvavo ir Mažosios Lietuvos atstovas.

Suvažiavimas vyko Vilniaus miesto salėje. Prezidiumas sudarytas susitarimo būdu. Jo sudėtis atspindėjo išryškėjusias politines tautos grupuotes. Jame buvo nepartinis dr. Jonas Basanavičius, krikščionių demokratų atstovas kun. Pranciškus Būčys, tuomet veikusios demokratų partijos atstovas Antanas Smetona, socialdemokratas Steponas Kairys, ūkininkų atstovas, karininkas Juozas Stankūnas.

Įvairiais klausimais pasisakė didelis seimo dalyvių skaičius. Tarp kalbėjusių buvo kun. J. Tumas-Vaižgantas, dr. Andrius Domaševičius, advokatas Andrius Bulota, Povilas Višinskis, Ernestas Galvanauskas, Mykolas Sleževičius, Ant. Smetona, kun. Pr. Būčys, Step. Kairys ir kiti. Daugiausia kalbėta apie **autonomijos Lietuvai reikalą.** Daug laiko skirta ir kalboms apie žemės klausimą, mokyklas. Bendrai komisijai pavyko išlyginti nuomonių skirtumus ir paruošti nutarimų projektus, kuriuos suvažiavimas priėmė.

Štai kaip skamba Didžiojo Vilniaus Seimo pasisakymas caro režimo klausimu: "Pripažindami, jog dabartinė caro vyriausybė yra pikčiausiu mūsų priešu; jog dabar prieš tą vyriausybę pasikėlė visi rusų valstyjos kraštai; jog geresnį gyvenimą galima įgyti tik laimėjus kovą su senąja tvarka, susirinkime dalyvavusieji lietuviai nutarė: šviestis, ryžtis ir stoti kovon drauge su sukilusia Rusijos tautų liaudimi".

Autonomijos klausimu taip pareikšta:

"Kadangi Lietuvos gyventojų reikalai pilnai gali būti užganėdinti tiktai prie tikros mūsų krašto autonomijos (savivaldos) ir kadangi norima, idant ir kitos Lietuvoje begyvenančios tautos galėtų pilna laisve naudotis, "Lietuvių suvažiavimas" nusprendė: Reikalauti Lietuvai autonomijos su Seimu Vilniuje, išrinktu visuotinu, lygiu, tiesiu ir slaptu balsavimu, neskiriant lyties, tautos ir tikėjimo. Toji autonomiškoji Lietuva turi būti sudėta iš dabartinės etnografiškosios Lietuvos, kaipo branduolio, ir tų pakraščių, kurie dėlei ekonomiškų, tautiškų arba kitų priežasčių traukia prie to branduolio, ir kurių gyventojai priklausyti prie jo panorės". Toliau šiame nutarime pasakyta, kad Suvalkų gubernijos lietuviai turi būti priskirti "prie autonomiškosios Lietuvos", o santykiai su kaimyniškomis Rusijos šalimis turi "būti paremti ant federacijos pagrindų".

Didysis Vilniaus seimas 1905 metų gruodžio 4-5 dienomis labai griežtai pasisakė ir apie priemones savo nutarimams vykdyti: siekti savo politiškųjų partijų ir pavienių ypatų vienybės, artimų ryšių su kitomis prispaustomis tautomis, neleisti vaikų į rusiškąsias mokyklas, neleisti jaunimo į kariuomenę, reikalui esant ruošti streikus, nemokėti mokesčių. Reikalauti vartoti "prigimtą žmonių kalbą valsčiuose visus reikalus vedant", ir taip toliau.

Nutarimai atspausdinti dar tą pačią seimo užbaigimo naktį ir išvežioti po kraštą. Grįžę namo atstovai skelbė nutarimus, o daugelyje vietų juos ir vykdė. Caro žandarai, gavę savo vyriausybės įsakus sutrempti pasipriešinimą, ėmėsi griežtų priemonių. Daug kur buvo susirėmimų, daug žmonių nukentėjo.

Mykolas Biržiška "Lietuvių Enciklopedijoje" 1905 metų suvažiavimą yra apibūdinęs, kaip "pirmą ryškų bendros tautinės-valstybinės lietuvių raidos etapą, kurio sekančiu etapu buvo 1917 metų Vilniaus konferencija". Kaip žinome, 1917 metų konferencija išrinko Lietuvos tarybą, kuri 1918 metų vasario 16 dieną Vilniuje paskelbė Lietuvos nepriklausomybės atsteigimą.

Didysis Vilniaus seimas priėmė daug nutarimų, tačiau jam nepavyko išrinkti tautos politinės vadovybės, kuri ne tik tuos nutarimus vykdytų, bet ir politiškai stiprėjančiai tautai galėtų vadovauti. Nutarimai vykdyti atskirų vietovių veikėjų nuožiūra. Nemažai žmonių nukentėjo. Tačiau naujose kovose naujai užsigrūdinta ateities veiklai. Didysis Vilniaus seimas buvo didysis pasiruošimas 1917-1918 metų darbams, kuriuos vainikavo 1918 metų Vasario 16-tosios aktas, tapęs tikrove geriausių Lietuvos dukrų ir sūnų pasiaukojimo dėka.

j.b.l.

Clevelande State teatre įvyko 50 gražiausių kalėdinių eglučių festivalis. Varžėsi tautinės grupės, įvairūs menininkai. Eglutės po festivalio buvo parduodamos nuo 500 iki 1000 dol. The Junior League organizacijos vadovybė nutarė lietuvišką eglutę kaip rankų darbo ornamentais papuoštą, paskelbti gražiausia eglute ir padovanoti Clevelando miestui ir pastatyti aerodrome. Eglutę papuošė Clevelando šaulės O. Mikulskienė, M. Tijūnelienė, O. Čiuprinskienė ir kitos. Nuotraukoje matome lietuvišką eglutę Clevelando aerodrome, šalimais stovi Aida ir Rama Bublytės. Nuotr. V. Bacevičiaus

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBA INFORMUOJA

Dr. K. Šidlauskas perrinktas Altos pirmininku

Amerikos Lietuvių Tarybos posėdyje lapkr. 28 d. dr. K. Šidlauskas ir kun. J. Prunskis padarė pranešimus apie jų atliktą uždavinį Madrido konferencijoje, lankant ten įvairių valstybių delegacijas ir užmezgant ryšius su pavergtųjų patriotiniais sąjūdžiais išeivijoje.

Altos suvažiavime sudarytoji valdyba dabar pasiskirstė pareigomis. Pirmininku išrinktas dr. Kazys Šidlauskas, vicepirmininkai: T. Blinstrubas, P. Dargis, dr. J. Jerome, dr. L. Kriaučeliūnas, dr. Vl. Šimaitis, dr. J. Valaitis, gen. sekretorium Gr. Lazauskas, iždininku J. Skorubskas, finansų sekr. P. Bučas, protokolų sekr. K. Radvila, valdybos nariai S. Balzekas, Jr., J. Lekas, V. Naudžius, E. Vilimaitė, įgaliotinis Washingtone dr. J. Genys, reikalų vedėja I. Blinstrubienė, informacijai kun. J. Prunskis.

Taip pat buvo išrinkti įvairių Altos komisijų pirmininkai: politinės komisijos pirm. dr. K. Šidlauskas, sekretoriato Gr. Lazauskas, visuomeninių reikalų kom. — dr. L. Kriaučeliūnas, Altos skyrių kom. — T. Blinstrubas, Finansų kom. — J. Skorubskas, teisių kom. — dr. J. Valaitis, namų administracijos — J. Skorubskas, spaudos ir informacijų — kun. J. Prunskis. Pirmininkams palikta teisė parinkti savo komisijos narius, kurie vėliau bus tvirtinami valdybos posėdyje.

Nutarta pasiųsti Altos delegaciją į Vliko seimą Toronte gruodžio 13-14 d.

Demokratų atstovai Alte

Amerikos Lietuvių Demokratų Lygos atstovais Altoj šiemet paskirti Stanley Balzekas, Jr., prof. Jack Stukas ir Rimas Mulokas.

Lietuvos žmonės painformuoti apie Madrido konferenciją

Amerikos Balso atstovas Madride į juostelę įrašė dr. K. Šidlausko, Vl. Šakalio, A. Mičiudo ir kun. dr. J. Prunskio pranešimus apie Madrido konferenciją. Taip pat telefonu iš Madrido į Vatikaną tie patys asmenys padarė pranešimą apie Madrido tarptautinio suvažiavimo eigą. Iš abiejų siųstuvų buvo painformuoti Lietuvos gyventojai apie Madrido įvykius.

Rusus skatino grįžti namo

Būdamas Madrido konferencijoje kun. J. Prunskis tarp kitų laikraštininkų buvo sutikęs ir Tasso, Ogoniok bei Izvestijų korespondentus. Priminė jiems Lietuvą. Kai rusai ėmė kalbėti, kad dabar Lietuvoje gera ekonominė pažanga, ką galėtų įsitikinti pats nuvažiavęs, kun. J. Prunskis jiems pareiškė, kad lietuviai patys būtų pasiekę gražią ūkinę pažangą, o dabartinė pažanga turi didįjį trūkumą, kad nėra laisvės. Kai dėl Lietuvos aplankymo, tai jis rusams pasakė važiuos tenai, kai patys rusai iš Lietuvos sugrįš į Rusiją.

Ragino Madride priminti Pabaltijį

Atsakydamas į dr. K. Šidlausko raštą, senatorius R. Dole painformavo, kad jis pasiuntė laišką JAV delegacijai į Madridą, primindamas kongreso rezoliuciją 200 ir skatindamas iškelti Pabaltijo laisvės klausimą. Altos pirmininkui dr. K. Šidlauskui taip pat atsiuntė raštus sen. J.K. Javits ir kongresmanė M. Fenwick, informuodami apie savo pastangas, kad Madrido konferencijoje būtų skiriamas reikiamas dėmesys žmogaus teisėms ir Pabaltijo padėčiai.

Lietuvos reikalai amerikiečių spaudoje

Paskutiniu laiku dienraščiai "Chicago Tribune", "Chicago Sun Times" ir savaitraščiai "Southwest News Herald", Southtown Economist" išspausdino eilę kun. J. Prunskio laiškų, ginančių Lietuvos ir lietuvių reikalus. Savaitraščiai "Chicago Catholic" ir "New Star" įdėjo to paties autoriaus ilgesnius straipsnius apie Lietuvą.

Anglų kalba apie Altą

Chicagos universiteto doktoranto Antano J. Van Reenan paruošta sąlanka "Lithuanian American Council" jau išspausdinta ir gaunama Altos centrinėje būstinėje. Leidinėly nusakomi Altos tikslai, sudėtis, suminimi atlikti darbai.

Bolševikų nužudytieji šauliai

Lietuvių šaulių sąjunga išeivijoje nusprendė išleisti knygą, kur būtų aprašyti bolševikų nužudytieji lietuviai šauliai. Maloniai prašomi nužudytųjų giminės ir pažįstami surašyti, ką žino apie nužudytuosius, pridėti jų nuotraukas ir atsiųsti kun. J. Prunskiui, kuris imasi tą knygą paruošti. Siųsti adresu: 2606 W. 63rd Street, Chicago, Illinois 60629.

Teisininko J. Talalos palikimas

Daugelį metų buvęs Altos reikalų vedėju teisininkas Jonas Talalas testamentu Amerikos Lietuvių Tarybai paliko 797 dol., norėdamas paremti Lietuvos laisvinimo darbus.

Kun. A. Stašio 75 m. sukaktis

Ilgametis Amerikos Lietuvių Tarybos darbuotojas, valdybos narys ir paskutiniaisiais keleriais metais generalinis sekretorius kun. Adolfas Stašys yra gimęs 1905 spalio 19. Taigi šiemet švenčia 75 m. amžiaus sukaktį. Šalia uolaus bažnytinio darbo, jis pasižymėjo patriotine veikla, sugebėjimu sklandžiai bendradarbiauti su įvairiomis ideologinėmis grupėmis, daug energijos parodė ruošiant paskutinį Amerikos Lietuvių Kongresą Clevelande. Jo jubiliejaus proga Alta spalio 18, po savo metinio suvažiavimo, suruošė banketą Lietuvių Tautiniuose Namuose. Kun. A. Stašys, pasitraukęs į pensiją, neseniai persikėlė į St. Petersburgą, Fla.

Demonstravusių lietuvių užtarėjas

Prie Sovietų Sąjungos demonstravusių lietuvių nuoširdus gynėjas yra kongresmanas Edward J. Derwinski. Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkas dr. Kazys Šidlauskas jam pasiuntė padėkos raštą, kad jis Teisingumo departamente reikalauja, jog lietuviai nebūtų blogiau traktuojami kaip demonstracijas ruošę iraniečiai. Nors iraniečiai priešinosi policijai, veikė prieš JAV politinę liniją, jie buvo paleisti be bausmės. Lietuviai gi demonstravo remdami JAV politiką, palaikydami Amerikos skelbtą boikotą olimpiadai ir jų klausimo sprendimas turi būti palankus, panaikinant kaltinimus.

Naujas paskyrimas Valst. departamente

JAV Valstybės departamento Sovietų skyriuje iškylantiems Pabaltijo reikalams vesti vieton ligi šiol buvusio Shaun Byrnes, kuris siunčiamas į Amerikos ambasadą Belgrade, paskirtas Oscar Clyatt.

Garsina lietuvius politinius kalinius

Vokietijoje, Miunchene, leidžiamas žurnalas "ABN Correspondence" nr. 4 išspausdino kun. J. Prunskio straipsnį apie lietuvius politinius kalinius, laikomus prichiatrinėse ligoninėse. Duodamos trumpos būdingos informacijos apie 23 tokius kalinius.

Pasitarimas apie Madrido konferenciją

Iš įvairių tautybių sudarytoji Helsinkio susitarimų vykdymui stebėti komisija Chicagoje buvo sušaukusi posėdį, kuriame dalyvavo latvių, gudų, žydų, graikų ir kitų tautybių atstovai. Išklausė "Chicago Tribune" redaktoriaus užsienio klausimams H. Tyner pranešimo ir Valstybės departamento atstovės, Helsinkio komisijos narės, Meg Donovan, atvykusios iš Washingtono, informacijų. Ji kalbėjo, jog yra vilčių, kad Madrido konferencijoje bus keliamas Pabaltijo valstybių laisvės klausimas. Pasitarime iš lietuvių dalyvavo Amerikos Balso red. R. Sakadolskis ir Altos atstovas kun. J. Prunskis.

Pabaltiečių raštas Reaganui

Jungtinis Pabaltiečių komitetas Washingtone pasiuntė raštą respublikonų kandidatui Reaganui, reikšdamas nepritarimą jo pareiškimui, kad Sovietų Sąjungai grūdų siuntimo boikotas buvęs nepasisekimas.

JAV delegacija į Madrido konferenciją

Amerikiečių delegacijoje į Madrido konferenciją yra visuomeninių organizacijų 30 atstovų, jų tarpe 6 iš Rytinės Europos tautų — po vieną iš lietuvių, vengrų, lenkų, čekų, ukrainiečių ir armėnų. Be šių — trys negrai, penki žydai, ispanas, kinas, indėnas, portorikietis. Visuomeninių organizacijų atstovai gaus apmokamą kelionę ir galės pasilikti visą konferencijos laiką Madride. Tačiau jei kas norės kai kuriam laikui grįžti į JAV, turės savo kelionę pats apsimokėti. Pragyvenimo išlaidos Madride jiem bus taip pat apmokėtos. Lietuvių atstovas konferencijoj yra Rimas Česonis.

Pabaltiečių klausimas Jungt. Tautose

Senatorius S. Thurmon (resp., S.C.) pasiūlė rezoliuciją, kad Pabaltijo valstybių klausimas būtų iškeltas Jungtinėse Tautose.

Estas Pabaltiečių komitete

Vasaros metu Jungtiniame Pabaltiečių komitete Washingtone dirbo estas Arvo Vercamer. Norima kiekvieną vasarą turėti pabaltiečių jaunimo atstovus,kurie pratintųsi prie darbų, siekiant Lietuvos, Latvijos, Estijos laisvės. Vercamer suregistravo visus 1937-1970 m. pareiškimus, įvykusius Kongrese, Pabaltijo klausimu. Daugiausia pareiškimų susilaukė lietuviai.

ALT INFORMACIJA

BALTAI MADRIDE

(atkelta iš 2 psl.)

bėti apie žmogaus teises tuose kraštuose, kurie yra svetimoj vergijoj. Taip pat mes sakėm, kad Baltijos tautos yra apsisprendusios visiem laikam būti laisvomis, kai jos po I-jo pasaulinio karo atstatė savo nepriklausomas valstybes. Mes tik norime, kad dėl Sovietų Sąjungos agresijos sutrukdytas to laisvo Baltijos tautų apsisprendimo vykdymas būtų atstatytas. Kitaip, sovietai gali sutikti, kad reikia padaryti plebiscitą, pvz. Estijoj, kai joj estai jau bus atsidūrę mažumoj dėl Sovietų Sąjungos vykdomo kolonializmo.

Iš pokalbio su dr. Kampelman susidaro įspūdis, kad JAV delegacija yra pasiryžusi Madrido konferencijoj iškelti Baltijos valstybių nepriklausomybės klausimą, kaip Europos politinį reikalą.

Dr. Kampelman pabrėžė, kad padėtis yra geresnė negu Belgrado konferencijoj, nes niekada nebuvęs sudarytas toks tamprus ryšys tarp NATO valstybių, kaip Madrido konferencijos metu.

Kiek teko patirti, tik viena Suomijos delagacija lig šiol atsisakė priimti baltų atstovus. Po Vlado Šakalio pabėgimo Sovietų Sąjunga jau suspėjo apkaltinti Suomiją, kad ji padedanti pabėgti sovietų piliečiam iš bolševikų "rojaus", nors Šakalys sako, kad jis buvo sutikęs tik vieną seną suomį, kuris jam davęs kepalą duonos ir kiek sviesto ir taip jį įgalino tęsti savo pavojingą kelionę į Švediją.

Kiek netikėtas atsitikimas įvyko, bandant baltam aplankyti Portugalijos delegaciją. Juos turėjo priimti dr. Ruy de Brito e Cunha, Portugalijos delegacijos šefo pavaduotojas. Mum vykstant į Portugalijos ambasadą, mūsų taksis buvo kiek sulaikytas prieky įvykusios automobilio katastrofos. Kai nuvykom į Portugalijos ambasadą, mum pasakė, kad dr. Ruy de Brito turėjęs automobilio nelaimę, kaip tik tą pačią, kurią mes buvom matę. Jo Porsche sportinio automobilio priekis su diplomatinio korpuso lentele buvo gerokai aplamdytas. Palaukus dr. Ruy de Brito kabinete keliolika minučių, mum buvo pranešta, kad mus turėjęs priimti Portugalijos delegacijos atstovas nuvykęs į ligoninę, o mum beliko tik ant jo stalo palikti savo pasiimtus memorandumus ir kitą medžiagą.

Šalia Vakarų Europos valstybių delegacijų lankymo Madride pasilikę lietuviai turėjom progą pasakyti pavergtiesiem lietuviam skirtas trumpas kalbas, kurias įrekordavo iš Miuncheno atvykęs Radio Liberty atstovas Vilis Skultans, o per Vatikano radiją mūsų pavergtiesiem broliam skirtos kalbos buvo tiesiog perduotos telefonu į Vatikaną iš latvių būstinės.

K. Š. (ALT Inf.)

TARPTAUTINĖ ĮTAMPA IR LIETUVA

Lietuvos atstovo dr. S.A. Bačkio žodis į Lietuvą Naujųjų 1981 Metų proga, įregistruotas Amerikos Balse

Brangūs Tautiečiai

Sutinkame Naujuosius 1981 Metus tarptautinės įtampos ženkle, prisimindami Sovietų Sąjungos agresiją Afganistane, Irako-Irano karo veiksmus, sovietų kariuomenės sukoncentravimą prie Lenkijos sienų, JAV diplomatų likimą Irane ir t.t. Tos rizikingos padėties eigoje Madride vyko 1980.XI.11-XII.19 konferencija su tikslu patikrinti, kaip vykdomi 1975 Helsinkio baigiamojo akto nuostatai. Ten dažnai nuskambėjo Lietuvos vardas, ir JAV delegacijos buvo pakartota, kad JAV nepripažįsta priverstinės Baltijos valstybių inkorporacijos į Sovietų Sąjungą. Ten buvo minima ir lietuviai politiniai kaliniai, vykdoma Lietuvos okupanto pastangomis priespauda, kratos, areštai, bylos teismuose, religijos praktikavimo varžymai, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių nepaisymai.

Baigiant tos konferencijos pirmosios dalies posėdžius, JAV delegacijos kopirmininkas Kampelman pareiškė: "Mes visam laikui palaidojom nuomonę, jog būdas, kaip koks kraštas traktuoja savo žmones, yra vien jo reikalas, kad toks traktavimas yra netinkamas dalykas tarptautinėms diskusijoms ir kad žmogaus teisės neturi padarinių tarptautiniams santykiams ar tarptautiniam saugumui".

Pridurtina, kad 1980 Vakarų kraštų spauda daugiau negu anksčiau rašė apie Lietuvos okupaciją, padėtį, lietuvių siekimus išsilaikyti, jų protestus prieš priemones, kuriomis okupanto siekiama panaikinti lietuvių tautinį savitumą, tradicijas, net kalbą. Buvo minėta ir tai, kad lietuviai griebėsi maldos ginklo prieš kurį Sovietų Sąjunga yra bejėgė ką padaryti.

Lietuvių išeivija gerai žino, kad pavergtoje tėvynėje tautiečiai kovoja su didžiausia rizika dėl geresnės ateities, už žmogaus teises ir pagrindines laisves. Jie jaučia savo atsakomybę už lietuvių tautos likimą ir laiko, kad Lietuvos laisvės byla yra mūsų visų reikalas. Bendrai, Lietuvos ateitis daug priklausys nuo mūsų pačių ir tarptautinių įvykių raidos.

Naujųjų 1981 Metų proga nuoširdžiai sveikinu Lietuvos pasiuntinybės ir savo vardu visus pavergtos tėvynės tautiečius, linkėdamas geresnių metų.

Bendras švenčių džiaugsmas tesujungia mus bendram darbui dėl Lietuvos. Tebūna Naujieji 1981 m. našesni Lietuvos išlaisvinimo darbais.

Sveikindami pavergtos tėvynės brolius, Sibiro kankinius ir lietuvius išeivius vakaruose, tikime, kad Kalėdų rimtis mus dar labiau sujungs į vieningą laisvės kovų veiklą.

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBA

VAKARUS PASIEKĖ NAUJAS ALMA MATER NUMERIS

Vakaruose gautas ketvirtas (1979 spalio-gruodžio) pogrindžio **Alma Mater** numeris. Kaip ir praėjusieji numeriai, jis skirtas Vilniaus universiteto 400 metų sukakčiai paminėti. Plačiai aprašomi universiteto jubiliejiniai renginiai ir valdžios pastangos juos kontroliuoti bei cenzūruoti. "Galima įsivaizduoti, koks šaunus, turiningas būtų buvęs mūsų 'Alma Mater' jubiliejus, jeigu jį būtų buvę galima švęsti **laisvoje Lietuvoje**", rašo J. Kalnaitis (slapyvardis).

Naujoji Alma Mater perspausdina nemaža medžiagos iš išeivijos šaltinių. Joj randam pasaulio lietuvių jaunimo IV kongreso sveikinimą pavergtos Lietuvos jaunimui ir laišką Alma Mater leidėjam. Iš radijo laidos nurašyti Tomo Venclovos komentarai apie Vilniaus unto jubiliejų ir Alma Mater, o iš Metmenų žurnalo paimta V. Trumpos pastabos apie Leoną Karsaviną ir A.M. Jurašienės prisiminimai apie Balį Sruogą.

Vedamasis straipsnis "Mažos tautos didelė pergalė" aprašo 74-erių metų nuo lietuviškos spaudos atgavimo sukaktį ir pabrėžia jos "išskirtinę reikšmę" — toji sukaktis šiandien "lyg rąstas okupanto akyse". Daugelio lietuvių sumiesčionėjimą ir sumaterialėjimą plaka straipsnis "Medžiaginė pažanga ir tautos buitis". Užbaigiama studija "Ketvirtas padalinimas", kurioj spausdinami Suvalkų trikampio pirkimo - pardavimo dokumentai. Pastabose prie šių dokumentų Andrius Vientautas (slapyv.) kritikuoja Vakarus už Hitlerio-Stalino pakto "nutylėjimą". Šiurpūs lietuvių tremtinių pergyvenimai Tolimojoj Šiaurėj 1942 metais aprašomi ištraukoj iš A. Andriukaičio knygos "Bausmė be nusikaltimo". Tvirtinama, kad Vlado Česiūno likimą nulėmė jo pasisakymas, kad jis "rašys knygą apie sporto padėtį TSRS"; Vakarų Vokietija raginama imtis "tinkamų priemonių", kad jis būtų sugrąžintas, o lietuviai ir kiti skatinami protestuoti, "kad būtų likviduotas nusikaltimas". Gausu informacijos kultūrinėmis temomis.

Mišrių šeimų ir rusinimo problemą gvildena novelė "Paskutinis žingsnis". Spausdinami šeši patriotiniai eilėraščiai. Redakcija pripažįsta, kad grožinė literatūra galėjo būti aukštesnio lygio, bet primena, kad "rašytojai-profesionalai, tikėdamiesi išlikti sovietinėje spaudoje, bijo bendradarbiauti su mumis, vengdami valdžios įtarimų, kad gali būti atpažintas jų 'stilius' ".

Naujoji Alma Mater dokumentuoja rusinimo slinktį Lietuvoje. 1979 rugsėjo 12-13 Vilniuje vykusi lietuvių literatūros vertėjų konferencija, pravesta rusų kalba. "Rusifikacija klestėte klesti" geležinkelių stotyse, kaip, pvz., Plungėj, kur visokia informacija tik rusų kalba. Reklaminiai užrašai ir kitokia informaciaja kinta ir Vilniuj: "Jei anksčiau dar buvo abiem kalbom — lietuvių ir rusų, tai dabar rašoma tik rusiškai". Parduotuvėse "sujžūlėjo" rusės pardavėjos, kurios "demonstratyviai aptarnauja kalbančius tik rusiškai".

Valdžios požiūris į Alma Mater atsispindi Viliniaus profsąjungų rūmuose skaitytoj filosofijos kandidato J. Baužio paskaitoj, kur jis pareiškė, kad šis leidinys esąs "trijų reakcingų profesorių" darbas. Anot Baužio, "pogrindinė spauda — niekai", bet tie "reakciniai profesoriai" susirišo su "reakcinga katalikų dvasininkija", kuri leidinį "iššmugeliavo į Vakarus... Dabar užsienio radijas skaito to leidinio straipsnius... štai kur bėda!"

Savo "padėkos ir atsisveikinimo žodyje" Alma Mater redaktorius ir leidėjai dėkoja tom radijo stotim užsieny, kurių dėka " 'grįžtamuoju procesu' tūkstančiai 'skaitė' mūsų leidinį". Dėkojama ir LKB Kronikai, Aušrai bei Perspektyvom, teigiamai paminėjusiom leidinį, "naujiem draugam užsienyj"; bendradarbiam, "kurių gal nepažįstame"; ir ypač "pilkiesiems didvyriams", kurie, rizikuodami savo laisve, aukodami visas laisvas valandėles, sveikatą, didelėje įtampoje įvairiais būdais daugino mūsų leidinį". Ar Alma Mater eis toliau? — nežinia: "Galime tik pasakyti, kad toks ar panašus leidinys tikrai reikalingas". (**Elta**)

Prieš 50 metų

Lentvario-Kaišedorio geležinkelio byla su Lenkija. Vasario 5 byla iš Tautų Sąjungos perkelta į tarptautinį teismą Haagoje. Spalio 15 Lietuva bylą laimėjo dėl traukinio linijos atidarymo. Tas sprendimas patvirtino lietuvių teises į Vilnių.

Spalio 2 Helsinky mirė lietuvių draugas prof. Augustas Robertas Niemi, Lietuvoje rinkęs tautosaką, daug rašęs apie Lietuvą.

Prieš 60 metų

Sausio 22 Kaune įsteigtas Karo muziejus.

Karas su Lenkija. Kovo 3 Tautų Sąjungos Taryba, pirmininkaujant Belgijos atstovui Hymansui, pasiūlė Lietuvai ir Lenkijai derybas.

Kovo 31 Lietuvos kariuomenė įžengė į Palangą.

Balandžio 1 įsteigti aukštieji Vytauto Didžiojo karininkų kursai.

Balandžio 20 prasidėjo Lietuvos-Lenkijos derybos Briuselyje.

Rugsėjo 22 Lietuva įstojo į Tautų Sąjungą.

Rugsėjo 30 gimė Andrius Kuprevičius, pianistas.

Gruodžio 9 mirė rašytoja Julija Žymantienė-Žemaitė.

Prieš 70 metų

Balandžio 10 mirė Konstantinas Mykalojus Čiurlionis.

Liepos 10 gimė Vytautas Marijošius, muzikas, dirigentas, profesorius.

Spalio 22 gimė Jurgis Juodis, dailininkas.

Lapkričio 25 gimė Balys Gaidžiūnas, poetas, redaktorius.

Gruodžio 11 gimė Juozas Bagdonas, dailininkas.

Prieš 80 metų

Vasario 16 gimė Juozas Grušas, rašytojas, dramaturgas.

Rugsėjo 21 mirė poetas Pranas Vaičaitis.

Prieš 90 metų

Kovo 28 gimė Juozas Žilevičius, muzikas, kompozitorius, Muzikos archyvo steigėjas.

Prieš 100 metų

Sausio 31 gimė Ignas Šlapelis, dailininkas, meno istorikas, Kauno Meno Mokyklos ilgametis direktorius.

Spalio 11 gimė Petras Rimša, vienas žymiausių lietuvių skulptorių, garsios "Vargo mokyklos" ir daugelio medalių kūrėjas.

Lapkričio 27 gimė Konstantinas Šakenis, inžinierius, buvęs švietimo ministeris, daugelio fizikos vadovėlių autorius, A. Mickevičiaus "Pono Tado" vertėjas.

Prieš 150 metų

Sausio 15, gimė Jurgis Sauerveinas, poliglotas, mokėjęs 46 kalbas gerai, galėjęs susikalbėti 200 kalbų, mokėjęs labai gerai lietuviškai, rašęs eiles lietuviškai, parašęs "Lietuviais esame mes gimę".

1831 metų sukilimas, pasibaigęs pralaimėjimu. Po sukilimo rusai uždarė Vilniaus universitetą ir daugel aukštesniųjų mokyklų Lietuvoje.

Prieš 600 metų

1381 vokiečių ordino didelis žygis į Trakus, į Kęstučio sostinę. Ordinas pirmą kartą panaudojo artilerijos pabūklus — bombardas. Ordinas paėmė Naujapilę ir daug belaisvių. Darsūniškio pilies įgula, išgirdusi Naujapilės likimą, sudegino pilį ir išsislapstė.

Polocko sukilimas prieš Jogailos brolį Skirgailą. Skirgailai padeda Livonijos ordinas. Kęstutis, pasinaudojęs Jogailos kariuomenės išsiuntimu prieš Polocką, sušaukė kariuomenę, be pasipriešinimo paėmė Vilnių ir, radęs Jogailos sutartį, pats pasiskelbė didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu (apie lapkričio 1).

Mielas Tautieti, drauskis LK Susivienijime

LKS yra tvirta, saugi lietuvių fraternalinės apdraudos organizacija. Turtas siekia 3 milijonus dolerių.

Turi moderniškus apdraudos planus pilnamečiams ir jaunamečiams:

- **20 metų mokėjimo — 20 Year Payment Life**
- **20 metų taupymo — 20 Year Endowment**
- **Taupymo iki 65 metų — Endowment at Age 65**
- **Mokėjimo iki 85 metų — Life Paid up at 85 (tik pilnamečiams).**

Susivienijimas turi ir priedinius draudimus už mažus mokesčius. Aplikantai nuo 16 iki 40 metų, nuo $500.00 iki $2000.00 apdraudai priimami be medikalinės egzaminacijos — sveikatos patikrinimo.

Susidomėję apsidraudimu Lietuvių K. Susivienijime, kreipkitės į jūsų kolonijoj gyvuojančios kuopos sekretorių, arba į Susivienijimo centrą išpildant žemiau paduotą kuponą.

LITHUANIAN C. ALLIANCE
P. O. Box 32 (71-73 So. Washington St.)
Wilkes-Barre, Pa. 18703

Esu susidomėjęs apsidraudimu Liet. Kat. Susivienijime

Vardas, pavardė .....

Adresas .....

..... **(Zip Code)** .....

***Jeigu norėtut priklausyt jūsų kolonijoj gyvuojančion Susivienijimo kuopon, centras pasiųs šį kuponą kuopos sekretoriui, kurs asmeniai atlankęs suteiks paaiškinimų, patarimų ir atliks reikalingus formalumus. Malonėkite atsakyt:* ..... *(taip ar ne). Jeigu norėsit įsirašyt centrinėn kuopon, tada ir narystės mokesčius siųskit tiesiog į centrą. Malonėkit atsakyt:* ..... *(taip ar ne).*

L.K. Susiv. Direktorių Taryba ir Konstitucinės Komisijos

Direktorių Taryba

Dvasios Vadas: Msgr. Jonas Balkūnas, P.A., 556 - 68th Avenue, St. Petersburg Beach, Fla. 33706. Tel. 813 367-2523 (367-2408).

Prezidentas: adv. Thomas E. Mack, 11 West Union St., Wilkes-Barre, Pa. 18702. Tel., Office — 1-717-822-1145; Home — 1-717-472-3880.

Viceprezidentas: Juozas B. Laučka, 9610 Singleton Dr., Bethesda, Md. 20034. Tel. 1-301-530-5631.

Sekretorius: Pranas J. Katilius, 1059 Blair Ave., Scranton, Pa. 18508. Tel., Office — 1-717-823-8876; Home — 1-717-342-3619.

Iždininkė: Leokadija Donarovich, 37 Eldon Ave., Landsdowne, Pa. 19050. Tel. 1-215-626-2409.

Iždo Globėjai: Dr. Vladas Šimaitis, 2951 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Tel. 1-312-436-7878.

Vito A. Yucius, 52 Shady Dr., W. Pittsburgh, Pa. 15228. Tel. 1-412-563-2754.

Dr. Kvotėjas: Dr. Albert J. Valibus, 136 E. Bennet St., Kingston, Pa. 18704. Tel. 1-717-288-1212.

Direktoriai: Bronius Bobelis, 212 Elderts Lane, Woodhaven, N.Y. 11421. Tel. 1-212-647-6637.

Albina Poškienė, 6606 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill. 60629. Tel. 1-312-434-2374.

Saulius Kuprys, 1806 So. 49th Ct., Cicero, Ill. 60650.

Charles A. Liscosky, 71-73 S. Washington St., P.O. Box 32, Wilkes-Barre, Pa. 18701. Tel. 717 823-8876.

Konstitucinės Komisijos

Labdarybės komisija: Patricia Mack, Heatherhill, Bear Creek, Pa. 18602; Joan Baranosky, 106 W. Brady St., W. Wyoming, Pa. 18644.

Spaudos-Informacijos: Stasys Garliauskas, 1949 Hobbard, Detroit, Mich. 48209; Jurgis Sadauckas, 119 S. Rebecca, Scranton, Pa. 18504; Alena Miškinytė, 62 Wilfred, Pittston, Pa. 18640.

Statutų komisija: Pranciška Katilienė, 1059 Blair Ave., Scranton, Pa. 18508; St. Lukoševičius, 1935 W. 7th St., Brooklyn, N.Y. 11223; Michael Baranosky, 106 W. Brady St., W. Wyoming, Pa. 18644.

Teismo komisija: Juozas Giedraitis, 10 Barry Dr., E. Northport, N.Y. 11721; Dr. Petras J. Jokubka, 3528 So. Archer, Chicago, Ill. 60609; Marijona Kozerskienė, 35 Hilldale Ave., Wilkes-Barre, Pa. 18705.

Jaunimo komisija: Thomas E. Mack, Jr., Heatherhill, Bear Creek, Pa. 18602; David Donar, 37 Elton Ave., Landsdowne, Pa. 19050; Romas Mancevičius, 77 Douglas Str., Hartford, Conn. 06106.

Iš tautodailės parodos Kultūros Židinyje. Gilumoj aukštai — Aušros Vartų kilimas, vidury du moterėlės su tautiniais drabužiais, prieky — ratelis ir žemaitiškos klumpės, kilimas. Nuotr. V. Maželio

GARSAS • Lithuanian R.C. Alliance of America

English Section

Cathedral of Kaunas at the present time.

LITHUANIAN CATHOLIC COMMITTEE APPEALS TO THE WEST

Pope John Paul II has been requested by Catholics of Soviet Lithuania for moral support on behalf of the agnostic exiled human rights activists, Academician Andrei Sacharov.

The request is contained in Document No. 30 of the Catholic Committee for the Defense of Believers' Rights (CaCDBR). The document is among a half-dozen recently smuggled out to the West.

The CaCDBR was formed in 1978 by five Roman Catholic Lithuanian priests to attain rights for Catholics equal to those of atheists. Lithuania, annexed by the U.S.S.R. in World War II, is the only predominantly Catholic republic in the.. U.S.S.R.

The members of the CaCDBR themselves are often targets of government oppression, repeatedly threatened with arrest.

CaCDBR Document No. 30, addressed to Pope John Paul II, pays tribute to Sacharov, especially for his defense of human rights for persecuted Catholic Lithuanian believers, priests and prisoners of conscience, such as Petras Paulaitis, who at 75 is in his 32nd year in a Soviet labor camp.

Document No. 31 requests Leonid Brezhnev to release the secretary of the Christian Committee for the Defense of Believers' Rights, Viktor Kapitanchuk, from prison. "The time has come to give full religious freedom to Soviet citizens . . . The first step toward goodwill by the government would be to return freedom to the noble sons of the Orthodox Church — Rev. Gleb Yakunin, Rev. Dimitri Dudko, Viktor Kapitanchuk and others imprisoned for their faith . . .", reads the document.

In Document No. 32, the Central Committee of the Lithuanian Communist Party is petitioned to drop charges against four religious activists: Povilas Buzas, Anastazas Janulis, Genovaitė Navickaitė and Ona Vitkauskaitė. They were reportedly arrested for involvement in reproduction and dissemination of the *Chronicle of the Catholic Church in Lithuania*, an underground publication whose forty-four issues to date have documented the violation of human rights in Soviet Lithuania since 1972.

Document No. 32 further asserts, that "there would be no need for a *Chronicle* to register instances of discrimination against believers and the Church" if the elementary human rights of believers were observed and if the Soviet authorities did not interfere in Church affairs.

Document No. 33, also addressed to the Central Committee of the Lithuanian Communist Party, argues that even minimal religious freedoms guaranteed by the Soviet Constitution are not honored. Allegedly, a Soviet citizen has the right to profess or not to profess any religion, to conduct religious worship or to possess religious articles, such as religious cards, prayer-books, etc. Yet during 40 years of Soviet rule, only one catechism has been published in Lithuania: a limited edition of very poor quality estimated to have reached only 2% of the 2 million Catholics of Lithuania.

The CaCDBR also reports that children are forbidden to take part in religious processions, churches must pay six times the national average for electricity, and when the Pope visited Poland, people from neighboring Lithuania were expressly forbidden to go see him.

The Catholic Committee further testifiees that many religious freedoms vital to the Church and its members are stringently denied, such as the right to propagate one's faith freely, to acquire and utilize church property, to create educational, cultural, charitable and social associations, to enjoy the cultural benefits of Catholic television and radio broadcasting and the publishing of books, newspapers and periodicals, and to have religious organizations and seminaries free of state control.

The five-page statement ends with a suggestion that the Central Committee of the Lithuanian Communist Party review these problems and inform the Central Committee of the Communist Party of the U.S.S.R. of the demand by Lithuania's Catholics — full religious freedom along the guidelines of the "Declaration of Religious Freedom" adopted by the Second Vatican Council.

Document No. 34, published in Issue 44 of the *Chronicle of the Catholic Church in Lithuania*, appeals to the signatories of the Helsinki Final Act and all people of goodwill to bring up the plight of Petras Plumpa-Pluiras at the Madrid Conference. Pluiras was sentenced in 1974 to 8 years in a strict regime labor camp for reproducint the *Chronicle*. He has been kept in isolation for over a year, cut off from all communication with his family. In poor health he cannot meet work quotas and as a result is often punished. Needed medical care ir reportedly not provided.

Document No. 35 is addressed to the Ordinaries of the Lithuanian Catholic Church and the rector of the only existing seminary in Lithuania, located in the city of Kaunas. In light of recent events, it voices the grave concern of Lithuania's bishops and priests over the fate of the seminary.

One of the most recent issues is the order given by the Director of Religious Affairs in Lithuania, Petras Anilionis, to expel seminarian Aloyzas Volskis for associating with "clerical extremists", a term often directed toward members of the Catholic Committee. Such a demand, reports the CaCDBR, is in violation of Soviet law.

Futher evidence of state interference in Church affairs is the fact that 17 of the 36 candidates accepted by the seminary administration were rejected by the government's Council for Religious Affairs.

Apparently, last year, eleven highly qualified candidates were prevented from entering the seminary. The Council for Religious Affairs blocks the admission of the best candidates, substituting the less qualified, often recruiting them into service of the secret police as informers.

The final selection of candidates is determined by the government, not by religious leaders.

Lithuanian Information Center

TRIALS OF TERLECKAS, SASNAUSKAS AND STATKEVIČIUS

The UPI, quoting Moscow dissident sources, reported on September 20, 1980, that **Antanas Terleckas** and **Julius Sasnauskas** were tried in Vilnius earlier in September and sentenced to jail terms and exile. According to the *USSR News Brief* (Brussels, No. 16, 1980), a court in Vilnius decided to send **Algirdas Statkevičius**, member of the Lithuanian Helsinki Group, to a special type psychiatric hospital for compulsory treatment.

More than 100 "supporters" gathered at the courthouse in Vilnius with flowers for Terleckas and Sasnauskas, but were dispersed. The defendants were found guilty of violating an article of the LSSR criminal code that bans the spreading of "knowlingly false fabrications defaming the Soviet political and social system." Both men have signed last year's Baltic Memorandum, denouncing the Hitler-Stalin Pact. They were also charged with organizing press conferences for foreign journalists.

Antanas Terleckas, 52, was sentenced to three years in jail and five years of internal exile. An economist and journalist, he has provided auto-biographic-information in his protest statement to the KGB Chairman Yurii Andropov (see *The Chronicle of the Lithuanian Catholic Church*, No. 21). He has been subjected to constant police harassment and spent two terms in labor camps, in 1957-1961, and 1973-1974 (for trumped up charges of "theft of state property"). Terleckas was arrested on October 30, 1979, in Vilnius.

Julius Sasnauskas, 20, received 18 months in jail and five years of exile. He suffers from meningitis. He was one of the seven students expelled from the A. Vienuolis High School in Vilnius on June 17, 1976, for engaging in patriotic activities. In an open letter addressed to N.K. Dybenko, the second secretary of the Central Committee of the Lithuanian CP, he protested against the distortions of Lithuania's history and suppression of Lithuanian culture. Sasnauskas was arrested on December 11, 1980, in Vilnius.

Algirdas Statkevičius, 57, was imprisoned for 9 years (1951-1960) for participating in the Lithuanian resistance movement. In 1970 he was accused of authoring three "anti-Soviet" books and was detained in a psychiatric hospital for two-and-a-half years. He was working as a physician in Vilnius when he was arrested on February 14, 1980.

"PASTOGĖ" (SHELTER), NO. 1 — NEW UNDERGROUND CULTURAL JOURNAL

The first issue of Pastogė (Shelter) was published in 1978 and took more than a year to reach the West. As a journal of ideas, however, it is not dated at all. It is youth-oriented and its concerns are philosophical, religious, literary, with the political overtones that are inevitable in a Soviet-occupied country. The goals of the journal are expressed in its editorial: "Free creation," cultural and religious "renewal," a demonstration that a "different" road is possible. Religious discrimination in Lithuania is analyzed and compared with the more liberal conditions elsewhere in East Europe in an article by the late Mindaugas Tamonis (d. 1975) who is eulogized as one of the "pillars" of the postwar Lithuanian youth. The journal contains poems by Tamonis and Mykolas Šilaitis (pseud. ?) as well as a story by Vincentas Rimša (pseud.?). A large portion of the journal is devoted to excerpts from the works of O.V. Milosz-Milašius (1877-1939), a visionary Lithuanian poet who wrote in French. There are some critical comments on contemporary Lithuanian literature. Excerpts and summaries follow

THREE YEARS SINCE THE DEATH OF MINDAUGAS TAMONIS

" . . .Let us forget those who wanted to see a sick man in him. Those who are the really sick ones, because normal people could not have tortured their fellow human being as they have . . . his henchmen or tools of henchmen . . .

"Today we are beginning to realize that he was a man . . . to whom our everyday scale is not applicable . . . He knew his generation more deeply than anybody else — the generation born during the war years, growing up in the stuffiness of the postwar era, the technocratic generation with a rickety world view. It was to this generation that he dedicated *Žinia* (The Tidings), the main work of his life, as well as to the coming ones, those born in the 1950's, the new and mysterious generation of our hopes that gave us Romas Kalanta. (Kalanta was a Lithuanian student whose death by self-immolation in May, 1972, in protest against the Soviet occupation of Lithuania, triggered massive riots in the city of Kaunas. Ed.)

"His *Žinia* . . . . is a confession . . . a mirror in which we see our own road . . . something we may call longing for God . . . *Žinia* has vitality, moral and intellectual power, which makes this work an authentic document and monument of his generation. His destiny was to complete his human journey and to reach that fullness which only a few do attain . . .

"Like a clairvoyant . . . he could not be silent. How else can one understand his last letter to the Central Committee — in our eyes, a hopeless and meaningless letter. The more so that in this letter he does not ask and does not demand but warns. He warns about the possible dehumanization and about the consequences of state atheism . . .

"Mindaugas Tamonis and Romas Kalanta, and those who will follow them are the pillars marking the road traversed by young Lithuania in the postwar era. They are ourselves, they belong to us — for all times to come." (Tamonis died in 1975 under mysterious circumstances, probably at the hands of the KGB, after a forcible incarceration in psychiatric hospitals and treatment with mind-bending drugs. Ed.).

STORIES AND POEMS

A short story, "The Black Stars," by Vincentas Rimša (pseud.?) is dedicated to the memory of the *knygnešiai* (book smugglers), Lithuanians who defied the Tsarist government's, ban on books in the Lithuanian alphabet (1864-1904) and smuggled literature into Lithuania from East Prussia. Parallels with the present situation are obvious.

Poems by Tomas Kuršys (pseudonym of the late Tamonis) and Mykolas Šilaitis (pseud.?) are on religious topics. One is dedicated to the memory of the Lithuanian emigre poet, Henrikas Radauskas.

O.V. MILOSZ-MILAŠIUS: THREE LIVES

The First Installment of a Study on Milosz's Life and Work by Algis Galinis (pseud.)

The study reveals that while the reputation of O.V. Milosz (1877-1939) is gradually increasing in France, in Lithuania his creative work remains "inaccessible" because of the "language" barrier as well as for ideological reasons." His poetry is known a little, but his "metaphysical prose, the poetry of his thought, remains off-limits."

Official Lithuanian critics, such as V. Kubilius, who "reject the metaphysical explorations and went to distill the literary essence of his work, and nothing else," or who want to put his writings into a different context, run the risk of losing the "universal fulcrum" of Milosz's creation — "the Christian concept of man."

The conservative and neo-Thomist circles of the Roman Catholic Church have also been rather reserved towards Milosz. But this attitude seems to be changing, as attested by certain articles in the French Catholic press: "in our view, this is required by the present situation of the Catholic Church, when Catholicism's center of gravity tends to shift eastward, and Milosz's significance in this historic turning point is truly exceptional."

A BRIEF NOTE TO ROMUALDAS GRANAUSKAS

Julius Guoba (pseud.?) praises Romualdas Granauskas as the "most alive, authentic, vital, and . . . uncorrupt" among the best writers of the younger generation. His play, "The Rose Blooming at Night," however, is criticized for its "contrived and forced" portrait of the parish priest, who is simply another stereotype of a corrupt clergyman. The omission of "divine love" from the list of various types of love is a typical manifestation of the "ignorance" of the "entire generation of the forty-year olds with their sterilized roots." The play's "infantile and, therefore, irreproachable atheism" makes it suitable for printing. Question: is the official publishing house, Vaga, the only solution?

Nauja lietuviškų valgių receptų knyga

LITHUANIAN COOKERY

Anglų kalba paruošė agronomė Izabelė Sinkevičiūtė

Su plastikiniu aplanku; 316 puslapių. Puiki knyga lietuviškų valgių mėgėjoms ir šauni dovana draugėms amerikietėms. Kaina 8 doleriai

Užsakymus siųsti: "Garsas", P.O. Box 32 (71-73 So. Washington Str.), Wilkes-Barre, Pa. 18703

SEARCHES AND INTERROGATIONS — A PEOPLE UNDER SIEGE

The massive assault of the KGB against the Lithuanian patriotic movement has by now affected a considerable number of people, representing a cross-section of the country's population. A detailed report on the searches and interrogations during March-June, 1980, amounts to a clearcut indictment of the Soviet government for crude violations of the elementary human rights on the eve of the Madrid Conference, which will review the adherence to the Helsinki Accords. The individuals who are maltreated and abused, according to this report, have committed only one "crime"—they have dared to think, to write and to communicate their ideas outside the narrow limits allowed by the occupation government. The information for this report was taken from the *Chronicle of the Catholic Church in Lithuania*, Nos. 43 and 44, 1980.

Members of the Catholic Committee — KGB Target

April 17, 1980, saw one of the largest KGB assaults on the Lithuanian underground press and the religious and patriotic movement. The members of the Catholic Committee for the Defense of the Rights of Believers were the main targets. Twelve KGB agents under KGB Lieut. Col. **Urbonas** searched the Viduklė rectory, the home of the Rev. **Alfonsas Svarinskas,** a member of the Catholic Committee for the Defense of the Rights of the Believers. The purpose of the search was to seize "anti-Soviet" literature. The order for the search was signed by LSSR Procurator **Kairelis** and KGB chief, Gen. **Petkevičius** The agents seized issues 1, 9 and 11 of the underground journal *Tiesos Kelias* (The Road of Truth); photocopies of the Paris-based magazine *Kontinent;* some documents of the Committee for the Defense of the Rights of Believers; and 14 cassettes.

The apartment, the backyard and the garden of the Rev. **Sigitas Tamkevičius,** also a member of the Catholic Committee,in Kybartai (Darvino g. No. 12) were searched by some ten KGB agents. Among the seized items were ten different copies of *Tiesos Kelias* (the Road of Truth); issue No. 12 of Samizdat *Rūpintojėlis* (Sorrowing Christ);the U.N. Universal Declaration of Human Rights, and other U.N. documents; four copies of the *Chronicle of the Catholic Church in Lithuania* (issue No. 42). The Rev. Tamkevičius refused to sign the protocol of the search and lodged a protest about the inaccuracies in the listing of the confiscated objects.

The apartment of **Ona Kavaliauskaitė** in the same building was searched by KGB interrogator **Matulevičius,** accompanied by a group of KGB agents. They had no search warrant. A typewriter, underground *Aušra* (The Dawn, No. 19), *Lithuanian Archieves* (vol. 6), and other objects were seized. Miss Kavaliauskaitė was subsequently interrogated.

The KGB agents also ransacked the personal belonging of **Ona Dranginaitė,** a resident of Kaunas and an occasional kitchen help at the rectory. The underground *Chronicle* (Nos. 38 and 39), *Perspectives* (No. 12), *The Adventure of Private Chionkin* by Voinovich, etc. were confiscated. Miss Dranginaitė was interrogated.

The apartment of the late Fr. **Virgilijus Jaugelis** in Kybartai was searched without a warrant. Copies of the underground Lithuanian *Chronicle* (Nos. 40 and 41), *Tiesos Kelias* (The Road of Truth, Nos. 1 and 9), the Russian *Chronicle of Current Events*, books by M. Bulgakov and Fr. Dudko, letters, etc. were seized. The mother of the late priest asked the LSSR Procurator's office to return the confiscated literature.

Interrogations Focus on Arrestees

Several individuals were interrogated in Šiauliai on March 6-8, 1980, in connection with the impending trial of **Antanas Terleckas, Julius Sasnauskas** and **Algirdas Statkevičius.** A team of KGB agents from Vilnius, headed by Major **Pilelis,** questioned **Ona Lukauskaitė-Poškienė** (member of the Lithuanian Helsinki Group), **Jadvyga Petkevičienė,** and the Rev. **Feliksas Baliūnas.** The interrogator said that the three arrestees would be charged with "anti-Soviet excesses and propaganda," and that the case may include more people. The KGB agents were extremely interested in the memorandum of 45 Balts against the Molotov-Ribbentrop pact (August 23, 1979. Ed.) and in the protests agains the arrests in Lithuania (Terleckas and Sasnauskas were tried and sentenced in mid-September.)

KGB Major **Daugalas,** accompanied by five agents and militia inspector **Janulevičienė,** searched the house of **Veronika Šalčiuvienė** in Kybartai (Čapajevo sk., No. 14), where **Genovaitė Mačenskaitė,** the organist of the Kybartai church resides. Underground **Aušra** (No. 17), **Chronicle** (No. 42), *Tiesos Kelias* (Nos. 10 and 11), Medvedev's *The Question of Madness*, a typewriter, etc. were seized. During the search, Mačenskaitė, whom he described as a "great criminal", said that she had received the literature from the late Rev. **V. Jaugelis** and found some accidentally in the church.

On April 18, 1980, a group of KGB agents raided the house of **Pranciška Tuomienė** and **Genovaitė Mačenskaitė** in Kapsukas (Dvidešimtmečio g., No. 3). **Birutė Briliūtė,** who rents an apartment at the same address, was detained. Her rooms were searched, books by Roy Medvedev, Fr. Dudko, Voinovich, a typewriter, etc. were seized.

Giedrė Strickaitė, a student, was interrogated at the Vilnius KGB on May 6-7, 1980. Interrogator **Balčiūnas** threatened her with beating, imprisonment and deportation as he tried to make her divulge the desired information. He charged her with actually being a "nun" and said that her congretation was "mixed up in politics." Balčiūnas called the Revs. **A. Svarinskas** and **S. Tamkevičius** "hawks that drink the blood of innocent people."

Ona Šarauskaitė, a teacher, was questioned on May 14, 1980, at the Vilnius KGB by interrogator **Rainys.**Her friend **Bernadeta Mališkaitė, also a teacher, was interrogated the following day. Rainys kept accusing the Rev. Tamkevičius** of being the "guilty party, while innocents suffer in jail." Miss Mališkaitė refused to sign any protocols.

On March 6, 1980, the Rev. **Feliksas Baliūnas,** vicar of St. George's church in Šiauliai, was interrogated by several KGB agents about Mrs. **I. Petkevičienė, Mečislovas Jurevičius** (member of the Lithuanian Helsinki Group), and others. The priest was accused of supporting the "free-loader" Jurevičius, collecting data for the Lithuanian *Chronicle*, and accusing the Soviet system for its failure to fight against alcoholism.

(The preceeding information was taken from the *Chronicle of the Catholic Church in Lithuania*, No. 43, June 13, 1980)

KGB Attepts to Divide Clergy and Lay Believers

The Rev. **Albinas Deltuva,** rector of Sasnava, was interrogated at the Vilnius KGB on May 29, 1980. KGB agent **Rainys** questioned him about **Ona Vitkauskaitė** who was arrested earlier. Fr. Deltuva refused to sign the protocol of interrogation and said that several decades later monuments would be built to honor those who are considered "criminals" today.

On June 2, 1980, **Bernadeta Mališkaitė** was summoned to the Kaunas KGB office. Her interrogator, who refused to reveal his name, kept repeating that there was full "religious freedom" in Lithuania and kept calling activist priests "hawks and blood-suckers." He interspersed his tirade with questions about **Navickaitė, Vitkauskaitė** (both arrested) and **Janulis.** The next interrogator was KGB chief **Bagdonas** who warned her about "bad company" and the "dangers" facing her.

Fr. Tamkevičius refuses to go to Moscow

On June 13, 1980, the Rev. **Sigitas Tamkevičius,** rector of Kybartai, received the summons to go to Moscow (Malaja Lubianka 2a) for an interrogation on June 17, 1980. He did not go. On June 23, the KGB chief of Vilkaviškis raion, **Vaišvila,** personally handed to Fr. Tamkevičius the summons, requesting that he report the following day to the Moscow KGB interrogaror, **Kopajev.** Fr Tamkevičius said that he would not do so, because "he knew nothint of any crimes in Moscow and therefore had nothing to testify about. If the KGB needed him, they could take him there."

On June 23, 1980, **Genė Paliaukaitė,** resident of Kapsukas, was summoned to the Vilnius KGB, where she was interrogated by **Rainys.** He questioned her about the recently arrested **Buzas, Janulis, Navickaitė** and Vitkauskaitė, and other individuals. Miss Paliaukaitė said that she did not know any of them and refused to sign the protocol of interrogation.

Teacher **Birutė Briliūtė** was interrogated by KGB agent **Gavėnas** on Jun 23, 1980, in Vilnius. She was accused of collaboration with the arrestees and threatened with criminal proceedings for her refusal to divulge any information. The interrogator slandered the Rev. **Tamulevičius** by saying that he would "exploit" her and then throw her away "like a piece of garbage." When Gavėnas offered to pay her travel expenses, she refused by saying that "she did not need subsidy from a government that keeps innocent people in jail."

On June 26, **Gavėnas** interrogated **Ona Kavaliauskaitė** of Kybartai, for several hours. She was threatened with criminal proceedings for "lying" to protect Rev. **Tamkevičius.** Kavaliauskaitė was also questioned about the other suspects.

KGB Abuses Compared to SS Behavior

Danutė Keršiūtė (res. in Vilnius, F. Žemaičio 1-100) was interrogated on June 23, 1980. KGB Lieut. Col. **Marcinkevičius** wanted to find out how the information about the arrest of her financee, **Povilas Pečeliūnas,** had reached the West. She refused to be fingerprinted, demanding that to do that the KGB should reclassify her as a defendant, instead of a witness. Two women agents were not able to fingerprint her by force. Militiamen were called in and a case against Keršiūtė "for hooliganism" was fabricated on the spot. A militiaman kicked her repeatedly and she was locked up in a lice-infested cell. How is this differenc from the German SS behavior in the concentration camps? — the *Chronicle* asks.

On June 30, 1980, militia Major **Leščenkov** and an unindentified civilian forced their way into the apartment of **Genovaitė Šakalienė,** in Vilnius, Užupio 19-33. (her husband, **Vladas Šakalys,** who is one of the signatories of the Baltic Memorandum against the Hitler-Stalin Pact, managed to escape to Sweeden, via Finland, in July. See Elta, September and October, 1980. Ed.) They thoroughly searched the premises,nexplaining that they were looking for a "political criminal," Vladas Šakalys.

Lithuanian folk dance group Aušrinė of Philadelphia, Pa. Photo by A. Bagdonavičiūtė

SOS! SOS! SOS! —NO END TO PERSECUTION

Remigijus Andriukaitis, b. 1938, was employed as a physician in Kaliningrad. In 1976 he was arrested on criminal charges fabricated by the KGB and was sentenced to 2 1/2 years in the camps, where his health broke down. He spent some four months in the railroad workers' hospital, Promilennaya station, where he was diagnosed as having tuberculosis. Andriukaitis then moved to his parents address in Kaunas, but the communist authorities refused to register him as a legitimate inhabitant. He is denied employment and hospital care — "unregistered citizens have no human rights here!"

First, the parents were asked to give their official consent to their son's presence in their apartment. When they submitted their consent, the authorities asked for his military service documents, but the Kaliningrad military commissariat delayed sending them. On November 15, 1979, Remigijus Andriukaitis was fined ten rubles for "not working and living without registration."

The KGB is now making a special effort to expell such individuals as Andriukaitis from their homeland. The KGB pays special attention to former deportees (to Siberia), who after extreme hardships managed to return home, and their children . . . who do not display loyalty to the regime.

Suspected Individuals Blacklisted — KGB Web Spreads

"During the recent years, universities, publishing houses, and other cultural institutions have been warned not to hire individuals with "tainted biographies', i.e., those who were born in exile, in Siberia, etc. Official orders demand that in matters of personnel, the 'Leninist-Brezhnevian' policy be strictly followed. The KGB is trying to justify its specially privileged position by attempting to scare the functionaries of the Central Committee with countless enemies. In this manner, the KGB easily subordinates all the other agencies and the Central Committee apparatus; it casts its web over the entire Society."

"Sometimes, the KGB is unable to fabricate charges, even with the help of the "conveniently' phrased Penal Code. In such cases, the KGB tries to make life difficult for certain citizens. As of late, the most popular KGB methods in Vilnius have been the blackmail of friends and relatives and harassment in places of employment."

The Persecution of B. Burauskaitė

One example is the KGB treatment of Miss **B. Burauskaitė,** "scientific assistant" at the "Thermoisolation" institute. Already back in 1974, KGB Captain **Radzevičius** delivered her a written warning about her "nationalist and anti-Soviet activity," i.e., her contacts with Lithuanians in Belorussia and Kaliningrad, as well as her participation in the activities of the **Romuva** Club. During 1976-1978, more than ten of her friends and acquaintances were asked to collaborate with the KGB and to confirm her "anti-Sovietism." A very important part in this KGB action was played by **"Comrade Pranas,"** who is also known under the aliases of **Pranas Mieželis, Romas Maželis, Mikhail Maškov,** and **Mikael Atmentinš.** "Their efforts were in vain."

The KGB renewed its assault against Miss **Burauskaitė** in May, 1979, when she gave shelter in her apartment to Mrs. **Angelė Ragaišienė** and her daughter who were homeless at that time. When Burauskaitė and Ragaišienė took a trip to Moscow in June, the KGB agents searched them without a warrant. Burauskaitė was subjected to harassment in her place of employment, "her every step was followed." The "mounting atmosphere of persecution forced Burauskaitė to resign. She took a job at the construction repairs trust, but was told suddently one week later that she was dismissed because of "cuts in personnel."

Žukauskas Accused of "Anti-Sovietism"

Excerpt from memo No. 1-86, sent on November 11, 1979, by chief of the Vilnius criminal inquiry section, Lieut. Col. **Borovskis,** to the Kaunas KGB and other authorities: " . . . **Šarūnas Žukauskas** is presently employed as a medical aide in the Kaunas First aid station and has access to narcotics. This access . . . has enabled him to expand anti-Soviet activity among the young people in Kaunas." **Aušra's** comment: "slander and mud-slinging, which are poured on every dissident." (Žukauskas was recently released from imprisonment. Ed.)

KGB Attempts to Entrap Gajauskas

A veteran security agent, **J. Trakimas,** who likes to use the alias **Josifas Trofimovas,** has been given a special role in the case of **Balys Gajauskas.** (Gajauskas was sentenced on April 14, 1978, to 15 years of prison and exile for "anti-Soviet agitation and propaganda." Ed.) This "KGB emissary, who has the liquidation of many Lithuanian patriots and guerillas on his conscience," has made several trips to Sosnovka, the Mordovian SSR, where Gajauskas is now serving his sentence. On November 26, 1979, Mrs. **Irena Gajauskienė** came to Sosnovka, to visit her husband; the following day, Trakimas appeared in the camp. The KGB wanted to exploit the circumstances — Mrs. Gajauskienė is expecting — and offered Gajauskas freedom and reunion with his family if he only would write an appropriate article to be published in the official press. Gajauskas refused.

(From *Aušra*, The Dawn, March 21, 1980)

610 BELIEVERS REPEAT INQUIRY TO BREZHNEV

On November 19, 1979, the Catholics of Klaipėda sent a statement with 148,149 signatures to Leonid Brezhnev, asking him to help them to retrieve their church which was seized by communist authorities. They received no reply. On April 1, 1980, 610 Catholics of Klaipėda sent another inquiry to Brezhnev, stating that the local authorities refuse to do anything about the matter and "are trying to convince us" not to send any letters to Brezhnev. Soviet officials did everything possible to obstruct the collection of signatures for the second inquiry by confiscating signed copies and taking photographs of those who signed it.

(From *Chronicle of the Catholic Church in Lithuania*, No. 44, July 30, 1980).

THE CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA (No. 42)

The 42nd issue of the *Chronicle*, appearing since 1972, is dated March 19, 1980, and is 47 typewritten pages long. It provides a detailed survey of searches and arrests in the continuing KGB assault against the Lithuanian underground press. Summaries of new documents of the Catholic Committee for the Defense of the Rights of Believers are included. Verbal attacks by officials against the religious activists are recorded. The existence of large numbers of "clandestine nuns" and underground convents is revealed. Persecution of religious students in high schools is documented.

This issue is dedicated to the memory of the "heroic sacrifice" of the Rev. **Virgilijus Jaugelis.**

THE SHINING BEACON — VIRGILIJUS JAUGELIS

Virgilijus Jaugelis was born on September 9, 1948, when his father was in prison and his mother was subjected to a constant interrogation by the KGB. His application for enrollment at the Kaunas Theological Seminary were rejected in 1966, 1967, 1968, 1969, 1970. He became "one of the most active fighters for religious freedom." In 1972, he was beaten up by KGB agents for simply having asked permission to attend the trial of the Rev. **Juozas Zdebskis.** He started his studies at the "underground theological seminary" which was being formed in Lithuania at that time. In 1972, he was one of the most zealous collectors of signatures under the memorandum of 17,000 Catholics demanding "religious freedom." In 1973, he was arrested and charged with duplicating the Lithuanian *Chronicle*. During his incarceration in KGB cellars, he contracted a serious illness. He told the court that the "repressed individuals will be replaced by others" and that "militant atheists "won't be able to stop the Lithuanian Catholic drive toward freedom." He was sentenced to two years at the penal colony of Pravieniškės, "among robbers, murderers, and rapists." Concerned that he might die of cancer in the camp, the KGB released him "half-dead." He survived a serious operation and kept preparing himself for priesthood. In 1978, he celebrated his first Holy Mass and took monastic vows. The Rev. Jaugelis dedicated his last Mass to the recently arrested **Povilas Buzas** and **Anastazas Janulis.**

Jaugelis died on February 17, 1980. His funeral on February 21, drew thousands of people, especially youths, to Kybartai. Young men and women formed an honor guard around his casket which was "submerged in flowers." One hundred priests attended the funeral. He was eulogized in many speeches, including those by members of theCatholic Committee for the Defense of the Rights of Believers.

TERRORIZATION OF ORDINARIES

Lithuanian bishops and ordinaries were subjected to some stern lecturing by the Communist authorities on January 28, 1980, at the office of the Council for Religious Affairs. Concern was expressed about the "secret priests," whose names were announced; "extremist moods" among the clergy; and the pressure tactics of the Committee for the Defense of Religious Believers. Commissioner Anilionis said that "violations of laws" — processions to the Hill of Crosses, or on All Souls' Day, as well as outdoor religious services—would not be tolerated. Some priests, he said, do not provide information on baptisms, weddings, etc. He expressed suspicions about the temperance movement. He cited an excerpt from an appeal of the Vilnius clergy: "We must urge everyone to join in the movement for national rebirth, the first step of which is temperance." And what will be the second and third step? — Anilionis asked.

TV PROGRAM ON "RELIGIOUS EXTREMISM"

On March 9, 1980, "religious extremism" in Lithuania was denounced on Vilnius television by the Commissioner of the Council for Religious Affairs, **Petras Anilionis,** and one of the chief Lithuanian propagandists, **Jonas Aničas.** They maintained that "religious extremism" in Lithuania is being "incited by imperialism through the Vatican." The "extremist priests slander Soviet reality, incite believers to disregard Soviet laws, transmit slanderous information abroad," etc.

ANXIETY OF THE COMMUNIST PARTY

The sources of this anxiety were spelled out by **Lionginas Šepetys,** Secretary of the Central Committee of the Lithuanian CP in his address on "the Questions of Ideological Activity" to economic experts on November 28, 1979. (This speech was not reported fully in the Lithuanian officials press. Ed.). He said that the main task was to "enlarge the political functions of science," because "extremist elements from foreign centers have become more active." He said that "reactionary priests and other elements are constantly strengthening their diversionary activity." Pope John Paul II has launched his own "reactionary activity" carrying out the "Vatican's designs." The Pope's visit to Poland has "stirred up" the Catholics in Lithuania as well.

In view of this, he said, "internationalist education" (raising subservient Russanized subjects. Ed.) must be activated and the Russian language must be used more widely. He added that there was no reason for "concern about the fate of the Lithuanian language." The .. "workers of culture and art," he said, have the duty to be "ideological workers." Šepetys expressed his displeasure with "foreign fashions" in literature and art; literature occupies itself with themes that are not typical to "Communist morality," "narrow burgeois-mindedness prevails."

Šepetys was also concerned about ethnographic activity, ethnographic ensembles, and their interest in the country's ancient history, which becomes an "obstacle for better knowledge of contemporary life" and tends to diminish the gains of Soviet society. It is through ethnography that "burgeois ideology" penetrates the minds of the students.

WOMAN DENIED RIGHT TO JOIN HUSBAND IN U.S.

To P. Griškevičius, First Secretary of Central Committee, Lithuania CP

From: Marija Jurgutienė, res. in Vilnius, Žirmūnų g. 75-100.

"I and my daughter, Daiva, have been struggling for six years for the right to emigrate to the United States and to live with my husband and the father of my daughter, Aloyzas Jurgutis. I have addressed myself many times to various Soviet agencies, asking them to grant me this right, which is recognized by all international institutions. The USSR had also pledged itself to guarantee to its citizens the right to change their residence. I have also addressed myself to you once. Yet everything was in vain. I received the strangest and most incomprehensible answers. They all denied my right to emigration.

"In the most recent reply of the visa registration department of the LSSR Ministry of the Interior, which I received on January 9, 1980, I was informed that . . . my husband is permitted to come to me. Such an answer is worse than a mockery of the troubles of our family and of our civil rights.

"As a former journalist who has occasion to encounter complex situations of human life, you should be able to understand the fate of our family. I and my daughter are held as hostages although my husband is not and has never been a political activist. He remained to live abroad only because he wanted to serve art exclusively. His action would not have caused any conflict elsewhere. Now, because of someone's pathological hatred for our family, this simplest question of our family reunion has been transformed into an international scandal. Is it not time to make an end to this scandal and to satisfy our human and simple request—to allow us to leave for the United States and to live with our husband and father?

"Therefore, I ask you, the the First Seceetary of the Central Committee of the Lithuanian CP, to mediate in the matter of my and my daughter's departure."

(Signed) Marija Jurgutienė
Vilnius, January 29, 1980

NEWS FROM THE DIOCESES

Vilnius — A "huge crowd" of the faithful and some 60 priests gathered from all over Lithuania to St. Theresa's church in Vilnius where a special Mass for "national temperance" was celebrated on February 21, 1980.

Vilnius — Early in 1980, the diocesan curiae submitted data about the situation of religious communities to the office of the Commissioner of the Council for Religious Affairs. Many priests refused to provide their curiae with information, others submitted incomplete data. As a result, some curia took their information "out of the thin air." The Chronicle asks: When will the curiae have enough courage to refuse to submit both true and fabricated data?"

Kybartai — An "atheistic conference" was held on February 28, 1980, at the "Silūpė" kolkhoz. A speaker from .. Vilnius, **Bronius Jauniškis,** spoke about the widespread activity of "clandestine nuns." He said that 242 such nuns were active in the city of Kaunas, and 68 in Panevėžys. There were five monastic communities in the capital city of Vilnius; some parish priests were founding miniature convents next to their rectories. "Reactionary priests" were viciously attacked by a local communist official. He scored the funeral of the Rev. **Jaugelis,** who was transformed into a saint, while actually he was a mere "criminal, who disseminated anti-Soviet literature". The speaker objected to the funeral oration of the Rev. **V. Jalinskas,** who is supposed to have said that Jaugelis was "tortured to death by Herods."

Vilnius — "Trade-unionists" of the Vilnius 5th Polyclinical Hospital were interrogated and reprimanded for making a stopover at the shrine of Šiluva during their bus excursion in September, 1979.

Vilnius — In a special meeting convoked on January 7, 1980, by the Vilnius Radio & Television Committee, two employees were accused by the CP organization of a "behavior incompatible with the ethics of a soviet artist." **Aleksas Skurevičius** committed a crime "by playing a musical instrument in a church, and Janina Bogdanienė — by singing in a church."

STUDIES OF THE LITHUANIAN LANGUAGE

Accepting the challenge to study a foreign language, a group of students completed the first semester of the Lithuanian language class presented at the University of Scranton by the Sisters of Jesus Crucified from St. Mary's Villa, Elmhurst.

Coming from Scranton and the neighboring towns of Luzerne, Pittston, Clarks Summit, Simpson, and Moscow, they found the course informative and interesting. Offered by the University of Scranton as part of the Continuing Education Program, the course affords students an opportunity to enrich their knowledge of the cultural and historical background of the Lithuanian people.

A second semester in the study of the Lithuanian language will begin in March. Interested persons may contact the Office of Continuing Education (961-7582) for further information and registration.

Joseph Vincent (Višniauskas) shows Edward Romanauskas a Lithuanian Wayside Cross. Both are Lithuanian language students at the University of Scranton.

OBITUARIES

Stanley Klecha

Stanley Klecha, 68, of 16 .. Amesbury St., Plains, died in the morning of November 28, at the Wilkes-Barre General Hospital.

Born Jan. 15, 1912 in Edwardsville, he was a son of the late Peter and Marcella Prayplata Klecha. He was educated in the Edwardsville schools and for the past 26 years resided in Plains. He was employed as a track foreman for the Erie and Lackawanna Railroad for more than 30 years, retiring six years ago.

An Army veteran of World War II, he was a member of St. Francis Church, Miners Mills and the Plains American Legion Post 558. A brother, John, died in 1974.

Surviving are his widow, the former Theresa Antinovitch; stepchildren, Joseph J. Monka, Plymouth; Mrs. Barbara Lafoca, Jenkins Township; Patricia Monka, at home; five grandchildren; sisters Mrs. Catherine Stasavage, Kingston; Mrs. Anna Yemzow, Edwardsville; Mrs. Helen Smith, Lewittown; Mrs. Florence Mickno, Hunlock Creek; brothers, Joseph, Larksville, and Ted, Kingston.

Buried December 1 with a Mass of Christiana Burial at St. Francis Church. Interment in the parish cemetery, Plains.

Mr. Stanley Klecha was a member of LCA Lodge 212, Plains, Pa.

Peter P. Krefski

Peter P. Krefski, 68, of 607 Lee St., Plymouth, died December 20 in the morning at the family home.

He was born August 6, 1912 in Kingston and later moved to Plymouth, where he resided most of his life. He was a son of the late Simon and Frances Yanusonis Krefski. He was a member of St. Casimir's Church, Lyndwood and was employed by Bechtal Construction Co. as a carpenter. Prior to that he was employed at Lance and Nottingham Collieries of the Glen Alden Coal Corp. as a miner for many years.

Surviving are sisters, Mrs. Mary Jola, Plymouth; Mrs. Eleanor Vernogus, Detroit, Mich.; Mrs. Ann Uzdilla, at home; brother, Raymond Berkley, Mich.; numerous nieces and nephews.

Buried December 22 with a Mass of Christian Burial in St. Casimir's Church. Interment, in the parish cemetery, Muhlenburg.

Mr. Peter P. Krefski was a member of LCA Lodge 6, Plymouth.

Joseph Zekas

Joseph A. Zekas, 21 Hemlock St., Fernbrook, died in the morning of December 29 at the Wilkes-Barre General Hospital.

Born in Luzerne, he was a son of the late Bartholomew and Helen Valuakynas Zekas. He was formerly employed as a coal miner most of hislife and was a member of St. Theresa's Church, Shavertown.

Surviving are his wife, the former Ann Verosky; sons Joseph, South Plainfield, N.J.; Thomas, Forty Fort; Lawrence, Dallas; Ronald, Shavertown; daughter, Mrs. Mary Ann Swayze, Oakhill, Dallas; brothers, John, Mountaintop; Bernard, Hawaii; sisters, Sister Claudia, Chicago; Sister Martha Marie, Fort Lauderdale, Fla.; Sister Clement, Brockton, Mass.; Sister Elizabeth, Wilkes-Barre; Mrs. Mary Dunham and Mrs. Alberta Weber, both of Port Charlotte, Fla.; 13 grandchildren and four great-grandchildren.

Buried January 2 with a Mass of Christian Burial in St. Theresa's Church. Interment, St. Mary's Cemetery, Courtdale.

PROFESSOR BRUNO NEKRASH — A DEDICATED MUSICIAN

Living in El Portal, Florida, in retirement and harboring fond memories of the happy days in Pennsylvania, is Professor Bruno Nekrash.

He first arrived in the Shenandoah area 50 years ago as music director at St. Vincent's Parish, Girardville, where he spent four years before leaving for Detroit. Subsequently he returned to the hard coal region where he spent 30 years. He served at St. Joseph's Church in Scranton, St. Francis in Minersville, St. John's in Pottsville, and St. George's in Shenandoah.

Born in Czestockowa, Poland, in 1897, of Lithuanian parents, Mr. Nekrash has dedicated his life to music for nearly three quarters of a century, playing piano, organ, and singing to audiences throughout the world. He is still active in his beloved music, entertaining at nursing homes in Miami Beach. On February 29, 1980, he was one of the featured performers in a "Musical Variety Show" presented by Barry College in its 1980 series for the Performing Arts.

Mr. Nekrash, who was 83 in September, says, "Perhaps I'll survive another 50 if I keep eating yogurt."

LCA MEMBERS' DEATHS

Barbara Gikas — Lodge 67 — 3637 Hennepin Pl., Racine, Wisc. 53402. Died: October 6, 1980. Buried: October 8, 1980 Holy Cross Cemetery, Racine, Wisc.

Barbara Grebliūnas — Lodge 100 — 9626 S. Lawndale, Evergreen Park, Ill. 60642. Died: October 30, 1980. Buried: October 31, 1980 St. Casimir's Cemetery , Chicago, Ill.

Peter Lenk — Lodge 135 — 86-01 107th Ave., Ozone Park, N.Y. 11417. Died: November 17, 1980. Buried: November 20, 1980 St. John's Cemetery, Midle Village, N.Y.

Amilija Čeikienė — Lodge 81 — 11 Myrtle St., Norwood, Mass. 02062. Died: November 27, 1980. Buried: November 29, 1980.

Antanas Bujokas — Lodge 142 — 1108 Monarch Road, Cleveland, Ohio 44121. Died: October 18, 1980. Buried: October 22, 1980 All Soul's Cemetery, Cleveland, Ohio.

Marcella Sautel (M. S. Sautelis) Lodge 137 — 808 Lincoln Ave., Rockford, Ill. 61102. Died: October 22, 1980. Buried: October 25, 1980 Calvary Cemetery, Rockford, Ill.

Ona Augustauskienė (Anna K. August) — Lodge 191 — 1321 Lamar St., Dayton, Ohio 45404. Died: November 6, 1980. Buried: November 10, 1980 Calvary Cemetery, Dayton, Ohio.

Anna Milasius Miller — Lodge 160 — 5801 S. Cass, Westmont, Ill. Died: November 12, 1980. Buried: November 14, 1980 St. Casimir's Cemetery, Chicago, Ill.

Ona Kondrotienė (Anna M. Kondrote) — Lodge 41 —37 1/2 Providence St., Worcester, Mass. 01604. Died: Novermber 13, 1980. Buried: November 15, 1980 St. John's Cemetery, Worcester, Mass.

Mrs. Mary Revus — Lodge 111 — 113 Chestnut St., Larksville, Pa. 18651. Died: November 19, 1980. Buried: November 22, 1980 St. Casimir's Cemetery, Muhlenburg, Pa.

Hedwig Daniels (Jadvyge Danelavičienė) — Lodge 41 — 13 Haven Lane, Worcester, Mass. Died: November 20, 1980 Buried: November 22, 1980 Notre Dame Cemetery, Worcester, Mass.

Cassie Slamas (K. Slamienė) — Lodge 5 — 71 South St., Forest City, Pa. 18421. Died: November 24, 1980. Buried: November 27, 1980 St. Anthony's Cemetery, Forest City, Pa.

Stanley Klecha — Lodge 212 — 16 Amesbury St., Plains, Pa. 18705. Died: November 28, 1980. Buried: December 1, 1980. St. Francis Cemetery, Plains, Pa.

Peter Krefski — Lodge 6 — 607 Lee St., Plymouth, Pa. Died: December 20, 1980. Buried: December 22, 1980 St. Casimir's Cemetery, Muhlenburg, Pa.

St. Casimir's Parish sponsored the annual Christmas dinner-dance, held recently in the parish auditorium, which was artistically decorated by the committee. A catered dinner was served. Later in the evening, the Spot Dance and Grand March were held. Santa Claus presented gifts to the persons who held the lucky door admission ticket. "Lenny Pals" Charney Orchestra furnished music for dancing. Pictured seated, from left, Anna Rose, Jule Keder, Roselle Savakinas, Marian Chepalis, Rev. Peter Alisauskas, pastor and honorary chairman; Mildred Shuckstes, chairlady; Marian Tribendis, co-chairlady; Helen Nagy and George Nagy, ticket chairmen. Standing, Onofrio "Pep" Orlando, co-chairman; Joseph Rinkavage, who portrayed Santa Claus; Albert Bartush, Frank Keder, Al Chipalis. Frank Gerosky, Anna Walatkas, Rosalie Kizis, Helen Drew, Ruth Rinkavage, Mary Ann Rinkavage.

WYOMING KLONIO ŽINIOS

POLES HERE WORRY ABOUT FATE OF KIN

As the Russian bear prances boldly along the Polish border, thousands of Polish-Americans here in Wyoming Valley wait nervously for what very well could be the military takeover of their motherland.

The frustration is rooted in the knowledge there is very little the United States can do if the Russians decide military force is the best way to handle their errant sattelite-bloc neighbor.

And there is obvious concern for relatives still living in Poland who must suffer the consequences of a Moscow takeover of Warsaw.

Latest census figures indicate at least 6 percent of the local population was either born in Poland or had parents who were. The percentage of second, third and foruth-generation descendants is obviously larger.

Dr. Bronis Kaslas, a professor emeritus at Wilkes College and a scholar on Eastern European politics, says the current crisis in Poland must be viewed within the framework of Soviet thinking.

"The Russian system," says Kaslas, "is based on the dogma that the Communist Party has found the ultimate solution to solving the world's problems."

Anyone who defies that system — in this case the Polish trade unions — is branded a criminal by the ruling Russian Politburo.

Kaslas, a native of that area of Lithuania now within Poland's border, was asked his opinion of the recent announcement by the Russian-controlled Warsaw Pact that it was confident the Polish Communist Party could overcome its "present difficulties."

"Those statements are only for world opinion," the professor said. "What the Russians will do isn't known now. If they feel their dogma is being threatened, they'll attack."

Military intervention, Kaslas concedes, would undoubtedly result in bloodshed.

"Russian heavy tanks and troops would move swiftly from not only the Soviet Union, but from East Germany and Czechoslovakia as well," he said.

In order to prevent Russian intervention, says Kaslas, the trade union movement in Poland must allow itself to revert back to being an instrument of the Communist Party, not the workers its represents.

"I don't believe the labor unions will push their independence so far, it could destroy the system. The unions may end up settling for the knowledge that they have opened the eyes of the party to the plight of the working class," he said.

With guarded optimism, Kaslas predicts the tragedy of a military invasion will not take place.

But, he warns, the emotions between the Russians and the Poles are running high.

"The Soviet Union might think this is the time to settle the Polish matter once and for all." he said.

Dr. Helen Rushin, of Nanticoke, president of the Wilkes College Polish Room Committee, says in her opinion it is highly unlikely the Russians will use military force to quell the unrest in Poland.

A native of Poland who left Europe 27 years ago, Dr. Rushin bases that belief on Russia's entanglement in Afghanistan.

"The Russian army will watch Poland along the borders, but they won't use guns," she said. "The situation is coming down to a war of nerves."

Chester Stasyszyn, president of the Polonia Heritage Association, doesn't agree with Mrs. Rushin's assessment, claiming

Dr. Bronis Kaslas

instead that the Polish people's desire for freedom will force the Russians to intervene.

"Close to 90 percent of the Polish are Roman Catholic," he says. "They want to be independent, free to choose their own leaders." Should that military intervention come, says Stasyszyn, the Polish will try to repel the invaders.

And what should the role of the United States be if such an invasion took place?

I'd like to see not only this country, but the entire free world, help out Poland," he says, admitting such an action would probably result in World War III.

Mrs. Jule Znianiecki, past president of the Polish Room Committee, perhaps sums up best the resignation felt by the Polish-American community here when she says. "The bravery and courage of the Poles is not much against the armed might of the Russians."

CHRISTMAS EVE IN LITHUANIA

Scranton. Before the Communist Regime of atheists submerged the Baltic nation of Lithuania under its domination, Christmas Eve had been one of the most important Lithuanian family holidays. It was a day of peace, goodwill, and intimate family spirit.

The Kūčios, or Christmas eve dinner, was the highlight of the day. The table was spread with sweet, fresh hay (as a reminder of Christ'smanger), and covered with a snow-white cloth reserved for the occasion. A crucifix and a plate of holy wafers (plotkelės) would be placed in the center of the table. The special feast began with the appearance of the evening star in the heavens. It was the sign heralding the birth of their Savior.

The head of the family began the meal with a prayer of thanksgiving for all the blessings of the past year and he included a fervent petition that the family remain intact during the approaching year. He next broke and shared the wafers with each member of the family and they, in turn, with each other. It was a moment of love and reconciliation.

The menu usually consisted of 12 courses symbolizing the 12 apostles: soup, fish, vegetables, small hard biscuits served with poppy seeds and honey sauce, sweet-sour oatmeal pudding, and other delicacies. It was a leisurely meal with conversation flowing in an atmosphere of peace and goodwill.

Because of the mystic aspect of the evening, old traditions, superstitions and legends were revived. Straws were drawn from under the tablecloth; the length of the straw determined the length of life; or, to the young, the length of the single life. Children ran frequently to the well to taste the water to see whether it had changed to wine, or they ran to the stable to eavesdrop on the animals. At one mystic moment on Christmas Eve, the water was believed to change into wine and the animals would converse in the tongue of man.

After the meal the families living in the villages made every effort to attend the Piemenėlių Mišios (Shepherd's Mass) at midnight or at dawn. Those living in rural areas usually attended a later Eucharistic Celebration commemorating the entrance of divine Love into the world. Christmas day was spent at home or visiting the neighbors. The Lithuanian people's innate love for song found full expression as they sang their Christmas carols before entering the homes of friends or relatives.

Today, as far as can be ascertained, the atheist overlords, have tried to replace the joys of Christmas with the celebration of Old Man Winter or that of Jack Frost, very sorry substitutes, indeed! Americans of Lithuanian descent, living in a land of freedom, pass the Christmas Eve traditions to their children and grandchildren. They keep alive among them the inspiring and beautiful, and sing their Lithuanian Christmas carols.

This last year, as in the past, Lithuanian Christmas Carols have been sung at the Everhart Museum,, Nay Aug Park, on December 13th. The public was invited to join in the Sing-a-long and to admire the tree decked in Lithuanian ornaments, which were made out of white straws.

BONSAVAGE ELECTED TAURAS PRESIDENT

Nomination and election of officers took place at a meeting of the Tauras Club of Luzerne County.

The following were elected to serve for 1981: president, William Bonsavage; vice president, Paul Skiptunas; secretary, Leonard Pallis; treasurer, Joseph Sukoloski; financial secretary, John Timalonis; directors, Frank Nadwodney, Leo Petrowski, Michael Sendrick. The new officers will be installed in February.

The annual Christmas party has been held on December 19 at Madey's Catering, Alden.

Prizes were awarded to the following: Leo Petrowski, Sr., Len Mock, Rosanne Alansky, John Piesale, Helen Baltruchitis and J.J. Petrowski.

INTERNATIONAL PEN FRIENDS

"International Pen Friends" has members in 135 countries dedicated to promoting international harmony by means of their friendly correspondence. Through the United Nations Children's Fund (UNICEF), they also endeavor to financially assist the underprivileged children of distressed nations.

International Pen Friends members may correspond through English, French, German or Spanish. All age groups are welcome. By exchanging letters, they are invited to cross national boundaries to make friends.

Samuel M. Dubin is Regional Representative. He will be happy to send details of the club to those who are interested in having overseas pen-friends. He may be reached at International Pen Friends, 3347 North Mascher Street, Philadelphia, Pa. 19140.

SŪDUVOS LEIDINIAI

A. Bendoriaus — LIETUVOS GEOGRAFIJA. Kaina 3 dol.

Kun. J. Burkaus — TERESĖ NAUMANAITĖ. Kaina 3 dol.

Teisininko Pr. Šulo — KAIP SUDAROMI TESTAMENTAI. Kaina 3 dol. Su testamentine forma (anglų kalba) 3.50 dol.

Šias knygas galima gauti "Garso" administracijoj: P.O. Box 32 (71-73 So. Washington St.), Wilkes-Barre, Pa. 18703.

"Garse" galima įsigyti šias knygas
(Lietuvių ir anglų kalbomis)

Lithuanian Cookery, paruošė Izabelė Sinkevičiūtė. 316 puslapių, didelio formato. Kaina $8.00

Amerikos Lietuvių Taryba, parašė Leonardas Šimutis. Kaina 3.00

Lietuvių — Anglų Kalbų Žodynas, paruošė B. Piesarskis ir B. Svecevičius. 512 psl., apie 27,000 žodžių. Kaina $8.00

Anglų — Lietuvių Kalbų Žodynas, paruošė V. Baravykas. Apie 30,000 žodžių ir posakių Kaina $8.00

as (Introduction to Modern ninkai Leonardas Dambriūliam R. Schmalsteig. Kaina $10.00

Popular Lithuanian Recipes, lietuviškų valgių mėgėjams Juzės Daužvardienės anglų kalba paruošta knyga. Kaina $4.00

Vytautas The Great, kan J.B. Končiaus angliškai parašyta istorinė knyga. Kaina $2.00

Lithuanian Self-Taught, M. Variakojytės - Inkenienės paruoštas rankvedis, prisilaikant Marlborough's sistemos. Kaina $3.50

Vidudienio Sodai, Bernardo Brazdžionio eilėraščiai. Už šį poezijos rinkinį autorius laimėjo 1958-59 metų kultūros žurnalo "Aidų" literatūros premiją. Viršelio aplanką piešė dail Telesforas Valius. Kaina $4.00

Amerikos Lietuvių Vardynas, Jungtinių Amerikos Valstybių žinomesnių lietuvių biografinės žinios, su prof. Kazio Pakšto įvadu. 240 psl., kietais viršeliais. Kaina $4.00

The Forty Years of Darkness, by Juozas Vaišnora, translated by Joseph Boley. Supression of the Lithuanian Press and how it was regained. Price ... $2.00

Lithuanians in America, Dr. Antanas Kučas; translated by Joseph Boley $6.00

The Brothers Domeika, a novel,Liudas Dovydėnas; translated by Milton Stark $6.00

Day of Shame, the truth about the murderous happenings aboard the Cutter Vigilant, during the Russian-American confrontation at Martha's Vineyard. The tragedy of Simas Kudirka, by Algis Rukšėnas $9.00

Teismas Biržely, dokumentuotai aprašoma Nijolės Sadūnaitės teismas ir kaltinimas. Parašė Jurgis Gliauda. Kaina $2.00

Simas (The story of Seaman Simas Kudirka), by Jurgis Gliauda. Translated from Lithuanian by Kęstutis Čižiūnas and J. Žemkalnis $5.00

"Garso" Administracija
P.O. Box 32 (71-73 So. Washington Str.) Wilkes-Barre, Pa. 18703